

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Dava

15

TEMERARI I

ÎNTÎLNIRE DUPĂ 5 ANI

ACTUALITĂȚI CINEMATOGRAFICE

Anul XIII nr. 15 (463) — 11 aprilie 1964

„Optimism“

Primăvara aceasta a năvălit peste barierele lui april, dând buzna pe largile bulevarde, pe nenumăratele șantiere, pe grădinile încă neînflorite, pe cimpurile țării întregi.

În această primăvară reporterul a ajuns să se întâlnească, pe numeroasele-i drumuri care cuprind într-o rețea densă realitățile patriei, cu tot mai mulți oameni din alte țări. Însăși prezența marelui număr de vizitatori — de multe ori pur și simplu turistică, de multe ori cu interese economice, sociale, culturale — este un fapt semnificativ.

Călători mulți, tot mai mulți, pășesc pe pământul țării noastre. Într-un singur an — 1963 — au drumet în Carpați și Marea Neagră mai mulți vizitatori decât de la începutul veacului și pînă în 1944, scoțind din socoteală anii de război. Oaspeții sînt feluriti, după cum felurite sînt și țările de unde vin. Mulți ne sînt prieteni. Alții încă nu. Dar, cunoscîndu-ne poporul, viața intensă care se desfășoară în patria noastră, mulți dintre aceștia se întorc acasă amintindu-și cu bucurie și stimă de România. Și fie că ne sînt prieteni, fie că nu, dacă sînt de bună credință, oaspeții povestesc cu respect ce au văzut la noi. Impresii, amintiri, comentarii alcătuiesc o sugestivă cronică a realităților românești privite de oameni care trăiesc pe alte meridiane.

Consemnările multora dintre oaspeții sînt rîspindite prin ziare — din țara noastră sau de peste hotare — rostite la radio, adunate după un timp, de unii, în volume purtînd pe copertă drept titlu: România (am văzut în ultima vreme asemenea volume aparținînd în Grecia, America Latină, Belgia, Anglia).

Consemnările acestea spun multe despre ceea ce a înfăptuit și are de gînd să înfăptuiască poporul nostru — sub conducerea încercatei sale călăuze, Partidul Muncitoresc Român — pentru făurirea și desăvîrșirea unei societăți și vieți noi.

M-am oprit în lectura unor asemenea mărturii, ale altora despre noi, asupra unui cuvînt care vădește că vizitatorii sînt sensibili nu numai la peisajul industrial ori la cel al agriculturii colectivizate, că ei observă nu doar fenomenul cultural în continuă dezvoltare, ci mai cu seamă starea de spirit a oamenilor care împlinesc planurile construcției socialiste. Cuvîntul este „optimism“ și îndrăznesc să-l reproduc, fără parafrază ori comentariu, în contextul în care a fost gîndit.

Reporterul britanic Nicholas Carrel de la „Sunday Times“ scrie: „Pretutindeni în România ai impresia dezvoltării și atmosferei de speranță și optimism“.

Președintele Camerei reprezentanților din Columbia, dr. Jose Ancizar Lopez: „Poporul român mi-a lăsat o impresie admirabilă. El muncește cu entuziasm și optimism și deține rezultate minunate, demne de invidiat“.

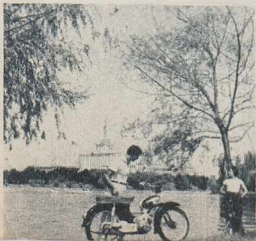
Constantin Despotopulos, deputat grec: „Pretutindeni, din felul de comportare al oamenilor, am constatat că ei fac parte dintr-un popor care are încredere în viitor, stăpîn pe destinele lui“.

Frederik H. Baer, corespondentul la Viena al revistei americane „Business Week“ și al altor publicații ale grupului Inc Graw Hill World News: „Numai dacă vezi entuziasmul cu care poporul muncește pentru îndeplinirea țelurilor sale, numai atunci poți să-ți dai seama că procentul anual de creștere a producției industriale a României, de 15%, este într-adevăr o realitate și nu o simplă dorință“.

Ziarul „Die Welt“ din Hamburg — R.F.G.: „Fiecare român vede zi de zi progresul industrial, ceea ce dă un impuls pentru noi realizări. Pînă în prezent eforturile depuse în această direcție au fost încununate de succes. În ceea ce privește progresul, în România domnește optimismul“.

Am citat cinci declarații. Autorii lor nu s-au întâlnit poate niciodată. Toți au întâlnit însă în țara noastră un popor a cărui stare psihică se traduce în ochii vizitatorului în primul rînd prin cuvîntul „optimism“.

Cristian POPIȘTEANU

COPERTA NOASTRĂ

A venit primăvara. Au început plimbările și excursiile. Mulți excursioniști folosesc motorata românească „Carpați“-super.

Aici lucrează echipa lui Francisc Mișco, evidențiată în întrecerea socialistă pe anul 1963.

temerării

PRIN **CETĂTILE
INDUSTRIEI
NOASTRE
SOCIALISTE**

Ion Bădăran mai
dă câteva indicații,
după care echipa
își poate începe
munca.

Există o îndrăzneală a gândului, există o îndrăzneală a faptei. Sînt însă fapte de mare curaj, pe care ne-am deprins să le înregistrăm zilnic și care nu ne mai uimesc. În obșnuitul cotidian s-a integrat atît temeritatea celor ce străbat văzduhurile sau înfruntă valurile, cît și eroismul celor ce sfredelesc adîncurile sau ridică înaltele schele ale patriei.

N-au trecut decît zece ani de cînd prima lovitură de tîrnăcop a constructorilor a început să năruie paragina unor umile așezări de pe valea Trotușului. În scurtul răs-timp, neștiutul tîrg al Oneștiului și Borzeștiul, căruia umbra unui stejar de legendă îi conferea o unică faimă, s-au putut preschimba într-o așezare modernă. Tot aici au răsărit siluetele masive ale combinatului chimic, ale termocentralei, ale rafinării, ale combinatului de cauciuc sintetic, și mereu noi instalații se adaugă celor existente.

Parcurgînd zecile de hectare pe care se întind construcțiile celui mai mare complex petrochimic din țară — complexul industrial Onești-Borzești — ești impresionat de nesfîrșita rețea de conducte, de mulțimea rezervoarelor, de coșurile și coloanele ale căror verticale urcă pînă la cote amețitoare. În această imensă alcătuire de oțel deslușești mai ales munca încordată a oamenilor care îmbină bucată cu bucată multiplele articulații ale uriașului combinat. Printre ei, la loc de frunte se află sudorii.

Primele zile de primăvară nu se arată de loc prietenoase. Vîntul mai poartă în virtu-juri mari fulgi de nea, dar termometrul nu coboară sub minus cinci grade, deci sudura se poate executa fără să se pericliteze calitatea ei. Și mănunchiurile de scinte orbitoare semnaleză, încă de departe, prezența sudorilor pe înaltele verticale metalice. Termometrele, care sînt mereu consultate, arată deci timp favorabil... pentru lucru. Cățărați pe schele, susținuți de centuri de siguranță, sudorii își continuă netulburăți munca, fără a lua în seamă capriciile naturii puse pe harță.

Înainte însă de a vizita pe îndrăzneții sudori care lucrează la mari înălțimi, ne-am interesat de munca lor. La conducerea I.M.B. grupul de șantiere Onești, ni se furnizează o serie de amănunte. Ni se vorbește despre procedee de sudare, despre metode de lucru, despre calitate, despre productivitatea și despre preocuparea permanentă pentru ridicarea calificării profesionale a sudorilor. O atenție de prim ordin se acordă dotării șantierelor cu echipament și material de protecție, măsurilor pentru prevenirea accidentelor și instruirii muncitorilor pentru cunoașterea și temeinica însușire a normelor de tehnică a securității muncii.

Deoarece montajul în construcțiile metalice nu se poate concepe fără sudură, în cadrul grupului de șantiere nu există nici o echipă care să nu numere și cîțiva sudori. Ceea ce face ca, din totalul muncitorilor care alcătuiesc efectivul grupului de șantiere, un procent de 25-30 la sută să fie sudori. Dintre aceștia, peste 50% sînt sudori autorizați.

Natura lucrărilor care se execută impune o sudură de înaltă calitate. Nenumărate măsuri concură pentru asigurarea acestei cerințe. Fiecare lucrare este precedată de o

Z. VASILIU

(Continuare în pag. 4-5)

temerarii

minuțioasă pregătire. O dată lucrarea terminată, ea este verificată cu atenție de către specialiști, pentru a se descoperi eventualele defecțiuni interne. Pentru aceasta sînt puse la lucru ultrasunetele, razele X sau izotopii radioactivi. În marea majoritate a cazurilor aceste investigații în intimitatea metalului confirmă calitatea superioară a sudurilor. Cazurile în care sînt necesare remedieri sînt din ce în ce mai puține. Fenomenul se explică prin existența în cadrul grupului de șantiere a numeroase cursuri de ridicare a calificării profesionale și de specializare în sudura fontei, a metalelor neferoase, a oțelurilor speciale.

Nu poți discuta cu îndrăzneții înălțimilor decît cățărîndu-te pe schele, așteptînd pauza de prînz sau ieșirea lor din schimb.

Pe sudorul Laurențiu Divili l-am întîlnit la frontul lui de lucru de pe șantierul cauciuc-polistiren. A venit la Onești în 1958, ca muncitor constructor. Doi ani mai tîrziu era calificat sudor. Urmează cursuri de specializare și din 1961 este sudor autorizat. Divili Laurențiu este azi organizatorul grupei de partid de pe șantierul cauciuc-polistiren. Cu multă seriozitate ne vorbește despre munca oamenilor de pe șantier, despre grija pentru asigurarea securității muncii, despre particularitățile sudurii la înălțime care cere un efort mai mare decît cea la sol, trebuînd să înfrunți nu numai înălțimile ci și curenții, intemperiele...

Una din echipele de sudori care execută asamblarea rezervoarelor sferice de la rafinărie este condusă de Ion Bădăran. La vîrsta

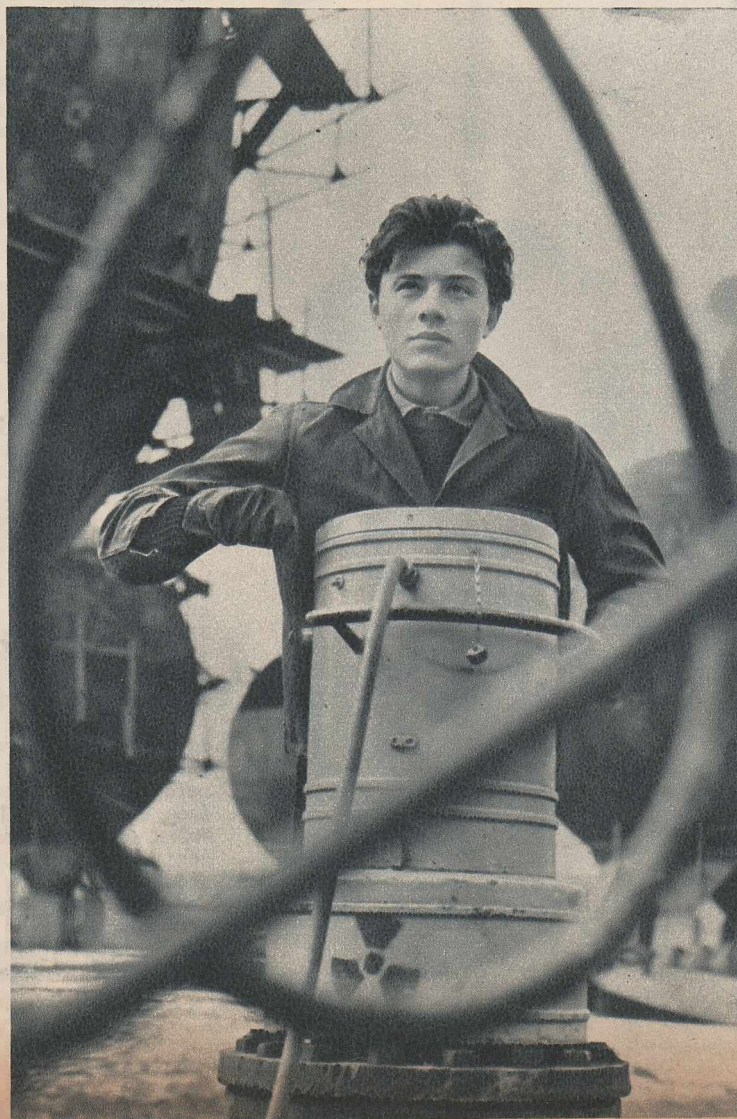
de 30 de ani el este un bun cunoscător al meseriei, cu o bogată experiență. La Onești a venit încă de la începuturile construcției. Rezervoarele sferice pe care le sudează în prezent cer o înaltă tehnicitate. Nu sînt admise de proiectant decît lucrări de foarte bună calitate. În echipa lui Bădăran lucrează însă numai sudori de categoria a opta, autorizați. De altfel pe întregul șantier de asamblare a rezervoarelor sferice n-am întîlnit decît sudori autorizați.

Pentru oamenii săi Ion Bădăran are multe cuvînte de laudă. Dacă numele său va fi pomenit în revistă, atunci roagă să-l punem alături de cele ale sudurilor Aurel Strechea, Constantin Mîndroiu, Tudorache Bencheș, Mihai Nicolae, Viorel Udroi, pe care-i socotește cei mai buni din echipă. De ultimul dintre ei, pe Bădăran îl leagă o trainică prietenie. În anul 1961 au fost detașați împreună la Rafinăria de la Brazi. Cînd s-au întors de acolo, conducerea grupului de șantiere din Onești a primit mulțumiri pentru calitatea muncii și comportarea celor doi sudori pe șantierul de la Brazi.

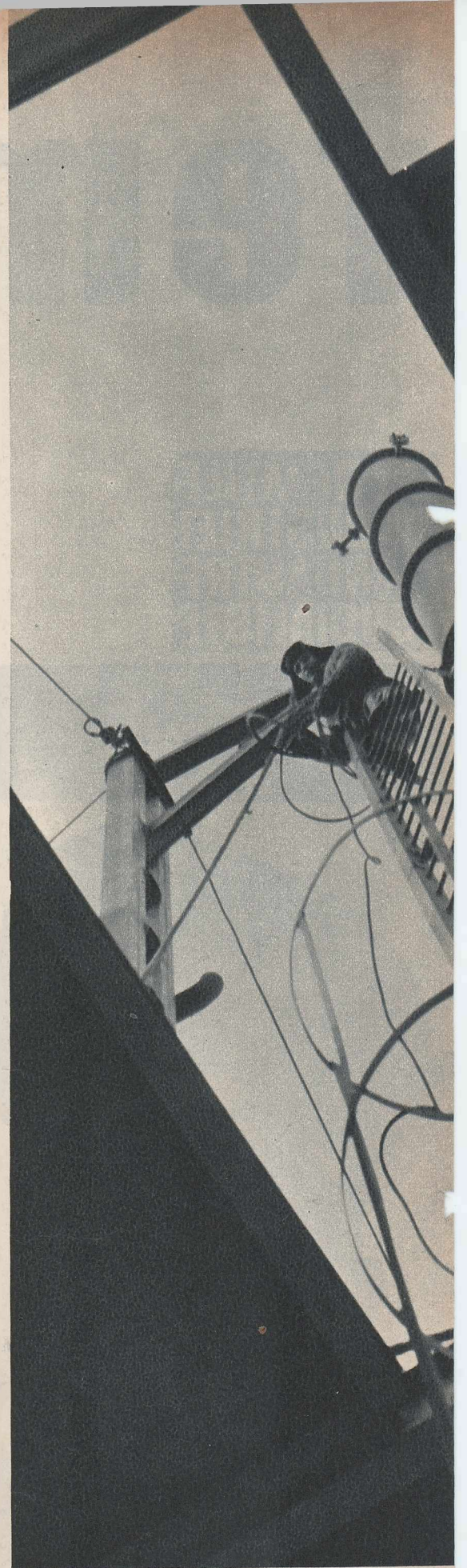
— Sudura la cote înalte — ne spune Ion Bădăran — cere nu numai o bună pregătire profesională. Ea cere în plus pasiune și curaj...

Cînd ne-am depărtat de ultimul front de lucru, pauza de prînz se sfîrșise. Vîntul alunga norii peste crestele dealurilor. Pe suprafața uriașelor sfere străluceau snopii de scînteie marcînd înălțimea cotelor la care se lucra.

Z. VASILIU
Fotografii de **A. MIHAILOPOL**

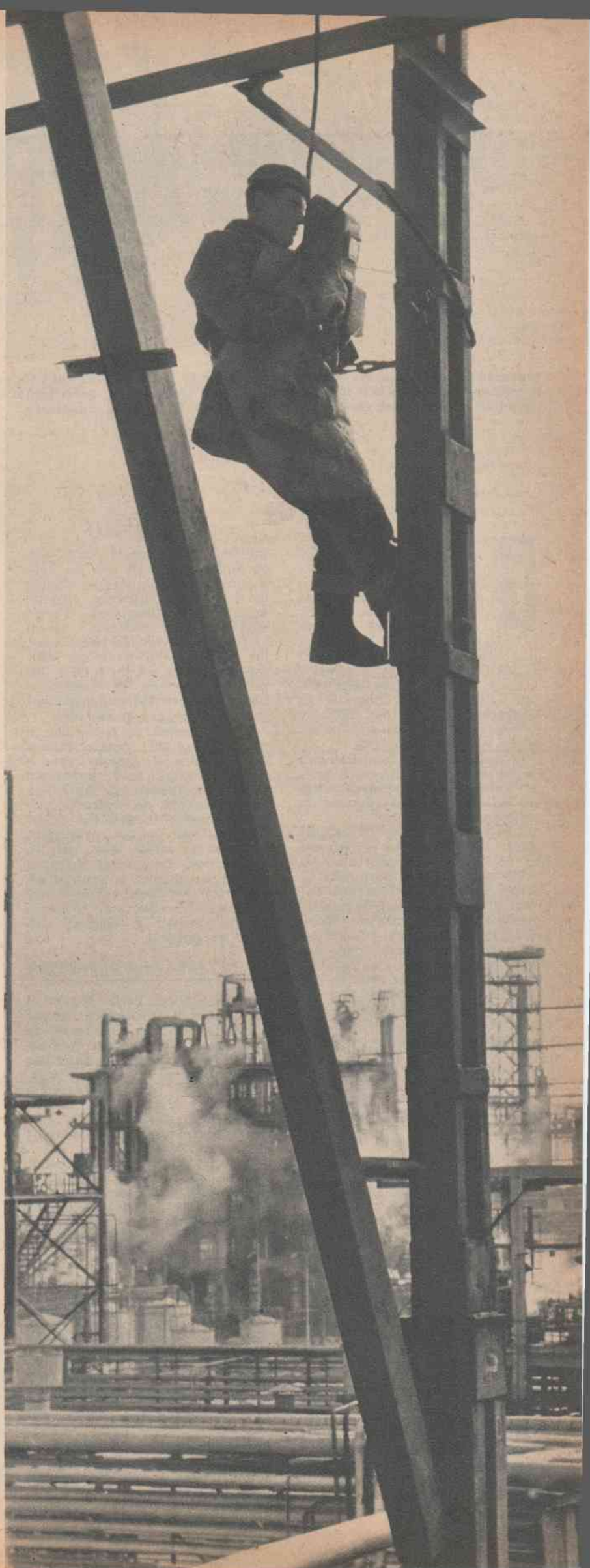

Operatorul Ilinschi Petru execută manevrele la pupitrul de comandă al defectoscopului gama. Analizele vor arăta fără greș calitatea sudurii.

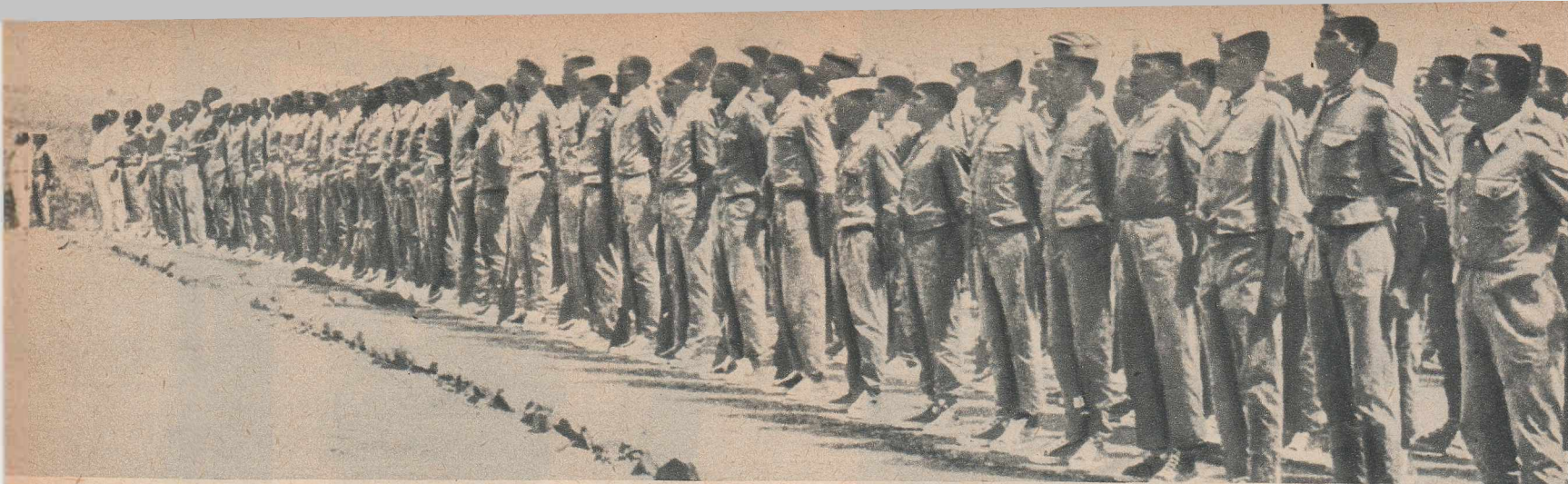

Montarea unei scări verticale la una din coloanele instalației din cadrul secției stiren.

Instantaneu la 40 de metri.

Mișcarea de eliberare din Angola s-a afirmat în urmă cu trei ani prin revolta a 3.000 de țărani care au ocupat plantațiile. Înarmați doar cu sulițe și pușcoace, ei au putut fi cu ușurință reprimăți sîngeros de autoritățile coloniale. Astăzi însă, luptătorii pentru libertatea și independența poporului angolez sînt constituiți într-o adevărată armată organizată.

In fiecare noapte, de cum se lasă întunericul, coloane de angolezi, călcînd cu grijă ca să nu sfîșie tăcerea junglei, străbat poteci abrupte de munte. Înaintînd în șir indian, încovoiați sub greutatea minelor, a mortierelor, a armelor antitanc sau a automatelor, ostașii Armatei de eliberare se îndreaptă spre un nou obiectiv de luptă sau se înapoiază în taberele ascunse în păduri.

În acest început de primăvară sărbătorirea „Zilei libertății Africii” coincide cu împlinirea a trei ani de la izbucnirea luptelor de eliberare din Angola.

Era în 1961. Mii de țărani angolezi, adevărați robi în plin secol al XX-lea, înarmați doar cu sulițe și pușcoace, porniseră să ocupe plantații și localități întregi. Curînd, în afară de șoselele principale și de orașele mari, răsculații deveniseră stăpîni pe un teritoriu care se întindea din imediata apropiere a Luandei (capitala Angolei) și pînă la hotarul Republicii Congo.

După cum se știe, riposta sîngeroasă dată angolezilor răsculați a umplut de indignare întreaga lume. Regiuni întregi au fost arse cu napalm. Răsculații prinși erau executați prin decapitare, după ce erau supuși unor cazne cumplite, ca smulgerea minilor și a picioarelor. Ofițeri portughezi se lăudau în fața ziaristilor că aveau pe conștiință 10.000, 20.000 de angolezi. Greviștii arestați erau îngropați în pămînt pînă la gît și striviți sub șenilele tractoarelor. Pe marginile șoselilor se aflau țărîși cu capete tăiate. Nici pînă astăzi nu se știe cifra exactă a celor ce au fost masacrați atunci. Dar este sigur că ea întrece cu mult pe aceea de o sută de mii de victime.

La Lisabona autoritățile anunțau: „Operațiile militare din Angola au încetat. Peste tot domnește liniștea și ordinea”. Dar foarte curînd s-a văzut că lupta poporului Angolei nu numai că nu fusese înăbușită ci, dimpotrivă, căpătase un nou impuls.

Relatăriile agențiilor de presă internaționale erau cît se poate de edificatoare. Majoritatea corespondenților speciali trimiși în Angola relatau că situația

militară din această țară este cu totul alta decît cea pe care o înfățișau comunicatele oficiale la Lisabona și Luanda. Agenția americană „Associated Press” sublinia fără echivoc eșecul „măsurilor severe de pacificare”, iar săptămînalul londonez „Observer” relatează că la numai 100 mile de Luanda se desfășoară lupte violente între detașamentele de pedepsire și răsculați.

Toate acestea se petreceau în urmă cu trei ani... Astăzi, Armata de eliberare a Angolei este o realitate ce se face permanent simțită. La fiecare opt săptămîni, dintr-o tabără de instrucție ascunsă undeva în pădurile de pe înălțimi, iese un nou contingent de 2.200 de ostași bine instruiți și înarmați. De curînd guvernul provizoriu angolez a anunțat că, pe lângă actualele efective ale Armatei de eliberare, urmează să fie înrolați și echipați alți 7.000 de patrioți.

CE A VĂZUT LLOYD GARRISON

Ziarul „New York Times” a trimis recent în Angola un reporter special cu misiunea de a culege date despre Armata de eliberare. Ziaristul american a trăit o bucată de vreme printre luptătorii din munți, după care „New York Times” a publicat în exclusivitate un amplu reportaj însoțit de fotografii revelatoare.

Cînd, în martie 1961, a început revolta, cu excepția dezertorilor din armata portugheză, răsculații nu aveau nici un fel de pregătire militară, nu se puteau gîndi încă la o desfășurare de ansamblu a acțiunilor lor; foloseau în acțiune atacul prin surprindere.

Și iată ce-a văzut acum trimisul lui „New York Times”: „Maiorul Muandazi vorbea dinapoi unei mese, în postul de comandă instalat într-o colibă din birne negeluite, undeva în munții Canda. Un ostaș bătea la mașină ordine de luptă pentru ziua respectivă. Afară, alți

O imagine care vorbește de la sine: chiar și în timpul prinzului coloniștii din Angola țin pistolul la îndemînă.

ZILE ȘI NOPTI ÎN SERRA DE CANDIA

cițiva lucrau la un adăpost subteran, camuflat cu uriași arbori singa-singa. În apropiere se aflau 25 de barăci, trei hambare cu provizii și un dispensar cu opt paturi și doi infirmieri, dar fără medicamente — dacă facem abstracție de niște iod și aspirine.

Antonio Muandazi comandă mai bine de 1.000 de oameni. Poartă aceeași uniformă ca și ostașii săi. Nici un ofițer al Armatei de eliberare nu poartă de altfel semne distinctivă.

Ultima remarcă a ziaristului american reflectă o situație caracteristică pentru această armată — anume aceea că toți componenții ei, ostași voluntari, suportă în egală măsură greutatea războiului. Când un soldat intră în rândurile Armatei de eliberare, el jură să lupte pînă la cucerirea independenței.

ei bogății — diamante, minereu de fier, petrol, sisal, cafea — cu uriașele ei posibilități de a dezvolta agricultura, cu întinderea ei, de 14 ori mai mare decît aceea a Portugaliei, Angola poate deveni într-adevăr o țară puternică, înfloritoare. În tabăra unde se află, Garrison a avut prilejul să asiste la sosirea unei coloane de tineri.

TINERII DIN NAMBUANGONGO

Coloana venea din districtul Nambuanguo (circa 150 de kilometri depărtare de Luanda) și făcuse un marș neîntrerupt de 12 zile. Cu toate acestea n-a zăbovit mai mult de un sfert de oră și și-a continuat drumul spre nord, spre punctul de unde trebuia să preia 100 puști noi și apoi să se înapoieze la Nam-

tionat" și minat să lucreze la o șosea din preajma satului lui de băștină.

SUFERINȚELE ANGOLEI ȘI EȘECUL

UNUI „PROGRAM PSIHOSOCIAL“

De pe urma represiunilor sîngeroase ale autorităților locale au avut de suferit sute de mii de angolezi. În afară de zecile de mii de bărbați, femei și copii uciși, alte mii au rămas pe drumuri, izgoniți în masă din satele lor, condamnați la o moarte lentă, prin infometare. În aceste condițiuni, peste 200.000 de angolezi au fost siliți să se refugieze în Congo. Pe de altă parte, în localitățile aflate în zona operațiunilor militare, peste 50.000 de angolezi, ale căror case au

Autoritățile portugheze au adoptat nu demult un așa-numit program „psihosocial“, cu scopul de a-i ademini pe acești refugiați să se instaleze în regiuni aflate sub controlul lor. Pentru a contracara influența mișcării de eliberare, programul face promisiuni dintre cele mai ispititoare, începînd cu aceea de a se porcede la construcția unor locuințe și mergînd pînă la legiferarea unor reforme care să elimine discriminările față de producătorii băștinași. Dar refugiații din Serra de Canda au toate motivele să fie bănuitori și refuză invitația.

PE TERITORIUL LIBER AL ANGOLEI

În ciuda situației lor grele, refugiații din Serra de Canda sînt un important element de sprijin al Armatei de eliberare angoleze. Ei își împart cu soldații proviziile, puține cîte au, taie pentru ei lemne și le dau adăpost în lunile reci ale anotimpului ploios. Cea mai mare parte a tinerilor din „satele“ refugiaților s-a înrolat în organizația de tineret.

În ultimul timp, în așezările din Serra de Canda a început să se statornicească un embrion de putere populară. În fiecare sat de refugiați un exponent al mișcării de rezistență exercită deopotrivă funcția de primar și de conducător politic. El înregistrează nașterile, decesele și căsătoriile, mediază în disputele ivite între locuitori și se îngrijește de întocmirea unui sistem postal, primitiv dar operativ.

Ziaristul englez Arthur Herzog care a pătruns ilegal în Angola, în urma refuzului autorităților portugheze de a-i acorda viza de intrare, a izbutit să ajungă în zona controlată de mișcarea de eliberare, unde a avut prilejul să constate un grad de organizare la care nu se aștepta. Pretutindeni, la punctele de control, singurul act de „liberă trecere“ este un act care poartă ștampila autorităților populare instalate de forțele răscolate. Acolo, în nordul Angolei, Arthur Herzog a avut prilejul, ca și alți martori oculari, să cunoască adevărul despre lupta angolezilor și să sesizeze intensitatea ei.

Dar poate că cea mai elocventă mărturie este aceea a colonelului Castro Asoncao, adjunctul șefului de stat major al trupelor portugheze din Angola. El a declarat că în această parte a țării forțele patriotice controlează aproape 50.000 km pătrați și că dispun de armament modern capturat chiar de la trupele portugheze în timpul operațiunilor. După ce a arătat că în acest război nedeclarat Portugalia pierde anual 100 milioane dolari, colonelul Asoncao a mărturisit unui corespondent al agenției „Associated Press“ că trupele portugheze nu sînt în măsură să-i înfrîngă pe insurgenți.

★

Zilele și nopțile Angolei sînt neliniștite, înfringurate. Și chiar cînd aerul nu răsună de zgomot, de explozii ori de șuierat de gloanțe, el e încărcat de tensiunea premergătoare unor noi ciocniri. Orașele și satele, savanele și munții Angolei sînt martori la o înfruntare tenace, la o înclăstare ce nu cunoaște răgazul.

D. H.

Pe un drum din nord-vestul Angolei. În fața unui camion cu soldați portughezi a explodat o mină pusă de luptătorii din Armata de eliberare.

„Mulți ostași din Serra de Canda — constată Garrison — luptă în această regiune de mai bine de un an, fără o zi de odihnă. Cînd nu sînt în patrulele ei își petrec cea mai mare parte a timpului spălîndu-și rufe sau curățîndu-și armele... Foamea este un tovarăș nedespărțit al acestei armate, care trebuie să se aprovizioneze numai cu ce găsește în cale. De multe ori se întîmplă ca soldații să mărșăluiesc cîte două sau trei zile avînd drept singură hrană cîteva rădăcini de manioc“.

Această împrejurare l-a făcut pe ziaristul american să ajungă la concluzia îndreptățită că izvorul forței morale a luptătorilor stă în însăși voința de luptă a poporului Angolei.

Observatorii străini concordă, de altminteri, în constatarea că masele largi ale poporului angolez sînt ferm hotărîte să lupte pînă la capăt pentru o patrie liberă, independentă. Cu marile

buanguo. Ceea ce înseamnă un marș dus-întors de circa 700 de kilometri — în linie dreaptă.

În Angola există în momentul de față peste 10.000 de membri ai organizației de tineret a mișcării de rezistență, cu toții voluntari, între 15 și 35 de ani. Ei joacă un rol extrem de important în lupta de eliberare, alcătuiind corpul de transport al armatei populare.

Ziaristul american a dorit să afle care sînt mobilurile care-l ridică pe tinerii angolezi la luptă, dîndu-le puterea de a birui dificultățile greu de imaginat. Pedro Pemo, un tînăr de 24 ani, i-a spus: „Dacă te plîngi de salariile mici, șeful de post local te trimite numai decît să muncești pe vreo plantație portugheză“. Pedro Pemo nici n-a mai adăugat că munca pe plantații e o muncă de rob, muncă forțată; i se părea că oricine știe asta. Miguel Rana, de 22 de ani, și-a amintit cum la 12 ani a fost „rechizi-

post distruse de bombardamente, au trebuit să-și încropească din nimic noi așezări în păduri.

În Serra de Canda există acum 102 „sate“. „Satul“ nr. 3, de pildă — așezările n-au căpătat nume, spre a fi mai greu reperate de serviciul de informații al portughezilor — are șaptezeci de locuitori, care trăiesc în colibe din birne. „Satul“ e atît de bine camuflat încît acum cîtva timp o patrulă portugheză s-a apropiat pînă la cîteva sute de metri de el fără a-i simți existența. Petice de pămînt cu fasole și manioc sînt cultivate la umbra arborilor giganti ai junglei, dar dau recolte sărace, căci nu se pot bucura de lumina soarelui. Din cînd în cînd cîte un locuitor împuşcă o antilopă sau un bivol. Carnea e împărțită egal la toți, dar nu ajunge decît pentru o zi sau două. Copiii vădesc semne dureroase de subnutriție. Din loc în loc, mici luminișuri de pădure dezvăluie mormintele copiilor morți de inaniție.

P O O

LIRISMUL
LUI
ZOLTÁN
FÁBRI

actualități

cinema-
tografice

Un film inegal dar surprinzător de captivant până și în stângăciile sale, aducea în anul 1953 pentru prima dată pe ecran numele regizorului maghiar Zoltán Fábri. Filmul se intitula „Furtuna” și evoca, într-un ritm cu adevărat viforos, frământările dintr-un sat maghiar pe drumul colectivizării. Era vorba pe atunci de o muncă mai mult sau mai puțin improvizată, deoarece Fábri — fost regizor de teatru și pe atunci director artistic al studioului Hunnia — fusese silit de împrejurări să preia realizarea filmului din mers.

Adevăratul său debut s-a produs cu filmul „Pentru 14 vieți” (1954), care contura — pe marginea unei catastrofe miniere — câteva izbutite portrete de comuniști. Realismul ambianței și un lirism discret în dezvoltarea relațiilor dintre personaje s-au manifestat în mod mai pregnant drept trăsături dominante ale artei lui Zoltán Fábri, cu prilejul filmului „Căușeli”. Remarcat în cadrul Festivalului de la Cannes 1955, acest film i-a adus consacrară internațională. Urmatorea sa realizare, „Profesorul Hannibal” — o virulentă satiră pe tema

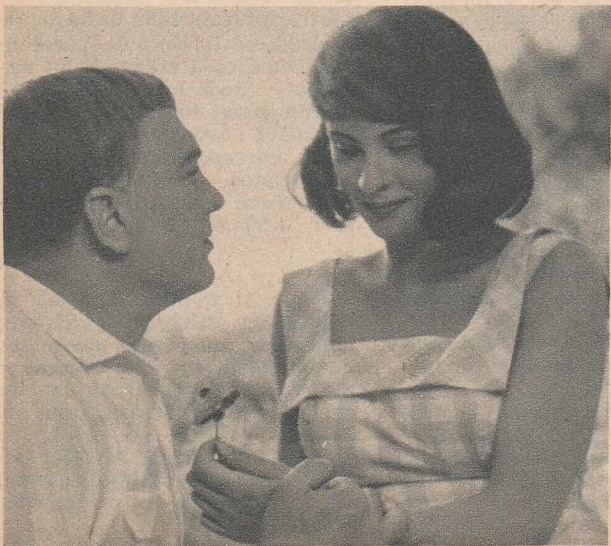
opresiunii la care era supusă intelectualitatea în anii dictaturii hortiste — îi amplifică notorietatea: filmul este încununat la Festivalul de la Karlovy-Vary 1956 cu Marele premiu.

Cu „Edes Anna” (1958), ecranizare a unei capodopere a literaturii realiste critice maghiare, Zoltán Fábri își ducea mai departe experimentele în domeniul investigației psihologice prin film. Această poveste de o cruzime intolerabilă, a unei slujnicuțe împinse de inumanitatea mediului până la demență și crimă, ne era dezvăluită pe ecran cu o pudoare și un lirism cuceritor.

O realizare mai recentă, „Două reprize în iad” evoacă un episod dureros din anii războiului, un meci tragic în care se înfruntau nu numai două echipe de fotbal, ci două lumi.

Pentru ultimul său film, „Întunerle în plină zi”, Zoltán Fábri s-a adresat din nou literaturii. El a adaptat un roman al scriitorului Boris Palotai. Și de astă dată acțiunea se petrece în timpul celui de-al doilea război mondial. Dar nu intervine nimic din recuzita obșnuită a epocii: nici bubuit de tunuri, nici bombardamente. Retrași de lume, o pereche de îndrăgostiți — un scriitor și tinăra lui iubită — se cred la adăpost de grozăviile războiului. Tragedia care zguduie întreaga omenire își trimite însă ecurile până în ascunzătoarea lor, spulberind fără cruțare iluzia „turnului de fildeș”. Succesul acestui film în rîndurile publicului maghiar ne îndreptățește să-i așteptăm cu interes apariția pe ecranele noastre.

Actorii Lajos Básti și Erika Szegedi într-o scenă din filmul lui Zoltán Fábri „Întunerle în plină zi”, pe care-l vom vedea în curînd.

Filmul despre care se vorbește

MORALA BURGHEZĂ
SUB ACUZARE

Procuror e regizorul spaniol Luis Bunuel. O profesiune de credință formulată de autorul filmelor „Fecioara”, „Viridiana” și „Îngerul exterminator”, cu prilejul realizării sale anterioare, poate folosi drept moto și filmului pe care l-a realizat recent, în Franța, „Jurnalul unei cameriste”: „Pentru mine, morala burgheză este de fapt lipsă de morală, împotriva căreia trebuie luptat. Am în vedere morala bazată pe nedreptele noastre instituții sociale ca religia, patria, familia, cultura, într-un cuvînt ceea ce se consideră drept «stîlpi» ai societății...”

Revolta sa împotriva fățărniciei și convențiilor bur-

Farmecul Căstănelii (Jeanne Moreau) nu-i lasă indiferent pe stăpînul casei, dl. Rabour (Jean Ozenne)

MADAME
SANS-
GÊNE

ze a găsit în romanul Octave Mirbeau, „Jurul unei cameriste”, un plu izvor de inspirație. Cele clasele avute din anii anilor 1900 sînt acrisce cu minuția unor rtori permanenți ai slă-lunilor și combinațiilor pinilor — siugile. Deved subiectul unui film, vestea frumoasei și amloasei Célestine a trebuit icentrată și organizată în ul citorva evenimente eie. Libertățile luate de nel față de modelul său erar se explică prin ne-șitățile dramaturgiei ci-matografice și prin modi-ările survenite în aspect- exterior al fenomenului alizat care, de altfel, în-ța lui rămîne pe de-

plin valabil în zilele noas-tre. Acțiunea a fost trans-pusă într-o epocă ceva mai apropiată — sfîrșitul celui de-al treilea deceniu al se-colului nostru — iar în e-voluția personajului Céles-tine sînt subliniate momen-tele în care camerista își însușește „morala” stăpi-nilor, pentru a se putea mai lesne strecura în lumea

Sosită la conac să-și ia în primire noul post de came-ristă, Célestine începe trep-tat să pătrundă tainele stă-pînilor: domnul Rabour e un bătrînel de treabă, dar se dezvăluie în cele din urmă ca un obsedat sexual. Fiica sa, doamna Montell, e o femeie avară și cicăli-toare, iar domnul Montell,

timorat în fața nevastei, e gata să se răzbune pe siugi de tirania conjugală. În ve-cinătate se mai află și un căpitan în retragere, Mau-ger, purtînd un veșnic război de guerilă cu familia Montell, iar peste siugile conacului domnește grădi-narul Joseph, un bărbat violent și posac, care-și ma-nifestă într-una sentimen-tele rasiste și ura față de republică. Célestine devine amanta lui, deși îl bănuie de a fi comis o crimă sor-didă asupra unei fetițe. Convinsă în cele din urmă de vinovăția lui, ea îl de-nunță. Folosindu-și farme-cul și îndeminarea aproape diabolice pentru a-și duce la îndeplinire planurile ari-viste, Célestine pătrunde

— prin căsătoria ei cu că-pitanul Mauger — în „lu-mea mare”. Ea a terminat prin a se modela după chi-pul și asemănarea stăpîn-lor pe care-i urăște. Între timp, Joseph — care și-a folosit relațiile în cercurile politicianilor de dreapta pentru a scăpa de pedeapsă — prosperă ca proxenet și participă la manifestații hu-liganice, reacționare, ur-lînd lozinci rasiste.

„E fantastic cum nu s-au schimbat invectivele de a-tunci încoace! Ar putea fi folosite și azi”, observa cu sarcasm Bunuel, referin-du-se la replicile lui Joseph, care au fost în mare parte introduse în scenariu direct din publicațiile fasciste

ale anilor dinaintea celui de-al doilea război mondial. Cheia tragicomică în care marele artist spaniol și-a compus majoritatea crea-țiilor a fost păstrată în reali-zarea echivalentului cine-matografic al unei povești pe care însuși Mirbeau „o definea prin cuvintele: „O tristețe care provoacă rîsul, un comic care te face să plîngi...” Pentru a da viață erolor „Jurnalului unei ca-meriste” regizorul Bunuel a făcut apel la o distribuție remarcabilă în frunte cu Jeanne Moreau (Célestine), Michel Piccoli (dl. Mon-teil), Daniel Ivernel (Mau-ger), Jean Ozenne (dl. Ra-bour) și Georges Géret (Joseph).

Ana ROMAN

Jeanne Moreau, interpreta rolului titular din filmul lui Bunuel „Jurul unei cameriste”.

pe nume Catherine Hub-ner, era originară din Al-icia și ținea o spălătorie în Paris. Căsătorită cu ser-entul Lefebvre, ea avea împartă cu acesta aspri-le campaniilor napoleo-ene, dar și gloria unei ieriere ce avea să-i aducă e amîndoi la curtea im-iratului, în calitate de ace și ducesă de Dantzig. mperamentul vulcanic și nbațul pitoresc al fostei pălătorese aveau să scan-dilizeze Curtea în care oua aristocrație încerca imite manierele vechii obilimii. Porecla ei, „Ma-me Sans-Gêne”, se trans-rmă în renume. Piesa lui Victorien Sar-ou restituia un portret viu loraț al acestei femei cu-joase, vesele și generoase chiar dacă subiectul nu specta întocmai adevărul oric, farmecul popular eroinei era cuceritor. Fonul ușor operetistic optat de regizorul Chris-tian Jaque accentuează ca-cterul de divertisment al mului „Madame Sans-gêne”. Asistăm, e drept, la atac asupra Tuileriilor dar tunurile explodează loc ca niște flori de er; urmărîm o acțiune de versiune într-o tabără litară austriacă — dar tul seamănă cu un uriaș c de artificii; ni se arată imîntări din sinul clanu- Bonaparte — dar s-ar ce că ne aflăm în sufra-ria unei familii burgeze

care se ceartă pentru a-vere; asistăm la desfășu-rarea intrigilor de cabinet dintre Napoleon și minis-trul său Fouché — dar tot-ul e transparent ca un joc de copii... Nici o clipă nu s-ar putea lua lucrurile în serios, drept istorie. E vorba cel mult de culisele ei.

În schimb, datorită citor-va bune creații actorești, se poate petrece o agrea-bilă oră și jumătate în to-vărășia unei savuroase Sophia Loren, năbădăioasă și tandră Catherine, și a unui Robert Hossein, dega-jat și simpatic în uniforma bravului mareșal Lefebvre. Un Napoleon schițat cu fină ironie de actorul Ju-lien Bertheau, societar al Comediei Franceze, și un Fouché, mai mult poznaș decît sinistru intrigant, în interpretarea lui Renaud Mary, completează galeria personajelor împrumutate din istorie și îmbrăcate în culorile legendei.

Croită pe dimensiunile unei superproducții în cu-lori, pe ecran panoramic și cu largi desfășurări de mase, noua realizare a ce-lui care ni l-a dăruit cîndva pe „Fanfan” deza-măgește uneori prin bana-litatea montării și mai ales prin mediocritatea dialo-gurilor. Iar faptul că a-ceastă coproducție franco-italiană ne este prezentată în versiunea ei italiană, ac-centuează decepția.

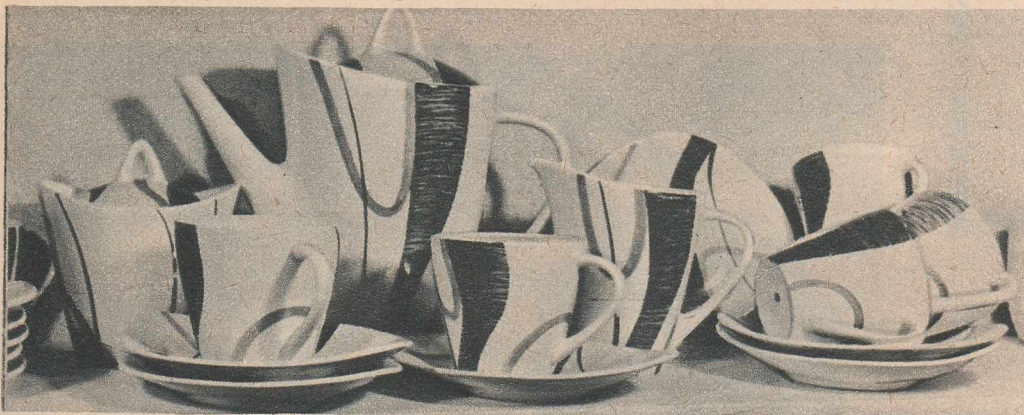

1 Un cuplu simpatic: Catherine (Sophia Loren) și Lefebvre (Robert Hossein).

2 Ca să-și apere căsnicia, Catherine a pătruns pînă la Napoleon.

3 Madame Sans-Gêne la lecții de bune maniere pentru a se putea prezenta la curte.

întîlnire după 5 ani

Linii simple, formă elegantă, cromatică bine armonizată : două succese ale „Porțelanului”-Cluj (serviciul de cafea) și ale „Faiantei”-Sighișoara (serviciul de ceai).

Ideea mi se pare bună. Gos-podărească mai ales. Formulată, ar suna cam așa : „ia să vedem împreună ce treabă am făcut în ultimii cinci ani. Să privim în urmă lucid, critic, fără sentimentalisme, ca să putem merge înainte cu îndrăzneală”.

Împreună : două fabrici cu o producție similară — „Porțelanul” din Cluj și „Faianta” din Sighișoara. Prilejul : o expoziție retrospectivă, așa cum își alcătuiesc marii artiști când vor să-și cuprindă dintr-o privire drumul în artă. Comparația, păstrînd proporțiile, nu e gratuită : fabricile acestea se străduiesc să facă artă cînd ne dau ceașca pentru cafeaua neagră și scrumiera pentru cenușa țigării noastre de toate zilele. Artă lor, strecurată în formele obiectelor utilitare, intră în casa fiecăruia de cîteva ori pe an. Aceasta obligă. Vehiculînd frumosul în

monedă mărunță, produsul de porțelan și faianta face pe nesimțite o laborioasă muncă de educație estetică care se răsfrînge apoi și asupra lui însuși : ceea ce a plăcut ieri sau anul trecut, nu mai place astăzi. Exigențele au crescut. Vrem mereu lucruri noi și frumoase. Inspirația creatorilor de la aceste fabrici nu are orar de muncă și zile de „relache” ; dar cîteva ore de meditație analitică pe marginea a ceea ce ai făcut ieri, alaltăieri și acum cîteva ani nu strică niciodată. Să intrăm deci în expoziție...

BIOGRAFIA NEROMANȚATĂ A „FAIANȚEI”

Stau față-n față, aliniate — cum se cuvine — ordonat și estetic : pe un perete, Sighi-

șoara, pe celălalt, Clujul. Faianta și porțelanul se privesc imperturbabil, în tăcere. Dar această cuminte înșiruire de farfurii, vase, bibelouri și cești, deasupra cărora o cifră luminoasă le datează anul nașterii — 1959, 1960..., 1964 — conține în ea potențialul unei dinamice evoluții ; de la un an la altul formele produselor s-au schimbat, decorul lor de asemenea, și în fiecare linie sau culoare mai îndrăzneată se simte lupta împotriva rutinei, a inerției, a gustului învechit. Pentru fiecare nouă cutie de bucătărie pe care scrie, prozaic, tăitei sau zahărtos, pentru fiecare nouă ceașcă de ceai sau supieră, pentru fiecare bibelou s-au cheltuit căutări, fantezie, soluții tehnice. Tînăra noastră faianta industrială are de pe acum o istorie. Și începuturile ei, puțin stîngace și timide, dovedesc că

atunci a tras cu ochiul mai mult decît trebuia la fratele ei mai vîrstnic, „Porțelanul” clujean. Într-adevăr, faianta a debutat printr-o copia clasicele forme ale farfuriilor din porțelan, rotunde, ondulate, prin a repeta obositele decorurile din floricele albastre de cîmp, prin a modela într-o pastă cam gălbuie niște rățuș speriate, un gînsac somnoros sau o căprioară cu linii greoaie toate tratate naturalist, inexpressiv. Faianta nu-și găsise încă modalitatea ei proprie de a se exprima, dar nu a întîrziat prea mult căutînd-o : tînăra fabrică sîghîșoreană și-a precizat cu încredințată personalitatea. Anul 1960 a fost anul în care s-a afirmat culoarea, în care vitrinele magazinelor de specialitate s-au înviorat prin acele servicii polichrome de cafea, dulceață, furișecuri, cu fiecare ceașcă și farfurie în alt fel colorată. La început intervenția aceasta insolită în înfățișarea faiantei de menaj cam speriat pe reprezentanții comerțului. Cine o să cumpere așa ceva ? Au comandat cîteva servicii doar așa, de probă. Peste cîteva luni, Timișoara singură cerea o asemenea cantitate din aceste produse noi încît, satîsfăcînd-o, ar fi însemnat să epuizeze întreaga producție a fabricii din aceste modele. Gustii cumpărătorilor nu evoluează totuși atît de lent, ce părere aveți tovarăși lucrători în comerț „Faianta” Sighișoara a simțit pulsul publicului cumpărător și a mers, cutezătoare, înainte : în 1960-1961, după triumful culorilor a venit rîndul formelor : farfuriile părăsît bătrîna ei formă rotundă și a devenit asimetrică, trunghiulară sau pătrată și cu colțurile rotunjite ; ceașca de cafea pierdut toarta și și-a extins astfel corpul încît să ofere posibilitatea de a fi ușor apucată pîhăruțele și sticlele pentru lichior s-au alungit, au devenit simple și au căpătat o plastică modernă. Canoanele vechi erau cu răsos negate, inerțiile scuturate. Complet ? O, nu : pe un serviciu de lichior apărea desenat cu legitim patriotism local de

u mult prea puțină artă, Sighișoara; pe fiecare păhăruț, pe oțelie, pe tavă, se ivea desenat minuțios un alt colț al pitoreștii etăți sighișorene. Cine s-a gândit vreodată că ar bea cu plăcere uică dintr-un set de cărți poștale ilustrate? De la ispita de a servi prin intermediul produselor sale lecții de geografie, fabrica a trecut la tendința de a veni pe vase chipurile marilor artiști oameni de artă: Eminescu, Enescu... Buna intenție culturalizatoare se stîngea cu totul în aceste obiecte prost concepute, prost realizate și de un gust ce nu-și găsea echivalentul aici pe vremea bunicii.

...Așadar, formele erau interesante, culorile îndrăznețe, dar ecorul mai lăsa de adevărat: deene mediocre (un serviciu de umat cu imagini de pe litoral, nîzgălite ca de un școlar cu te slabe la desen; un altul, de unior, cu niște acrobate pitice cționînd stîngaci pe fondul galen al faianței), linii și arrescuri complicate din aur... E îndul anului 1962 și al urmașului său, '63, să-și spună cuvîntul: și l-au spus, cu inventivitate și artă. Au apărut glazurile curse: peste vaza de flori, peste crumiera sau platoul decorativ u fost turnate unele peste altele malțurile colorate care au dat upă coacere o fuziune nesfîrtă de nuanțe, un colorit subtil discret, asigurînd fiecărui produs o individualitate, un caracter de unicat. Procedeu: extrem e economic. Rezultatul: un spor ensibil de frumusețe.

Și iată-ne în 1964. După un oment de derută și de prețiozitate lipsită de distincție (cînd urul a invadat interiorul ceștior, a înghesuit flori aurii pe exteriorul lor, scripînd ostentativ e pretutindeni), creatorii sighișoreni au mers mai departe: pe ramica lor apar coloranții sifii dar mai ales glazurile mate, ure dau obiectelor o tinută artistică, o simplitate sobră și expresivă. Este, într-adevăr, un ogres remarcabil. În colțul rezervat lui '64 începi să uiți că

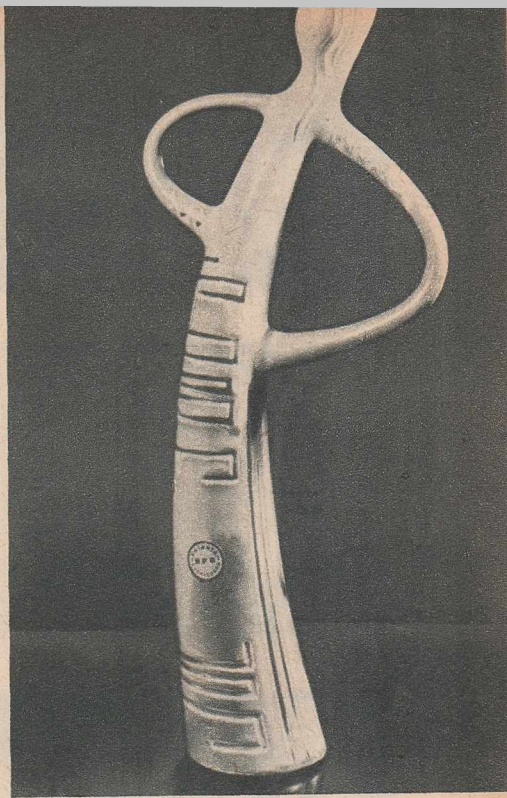
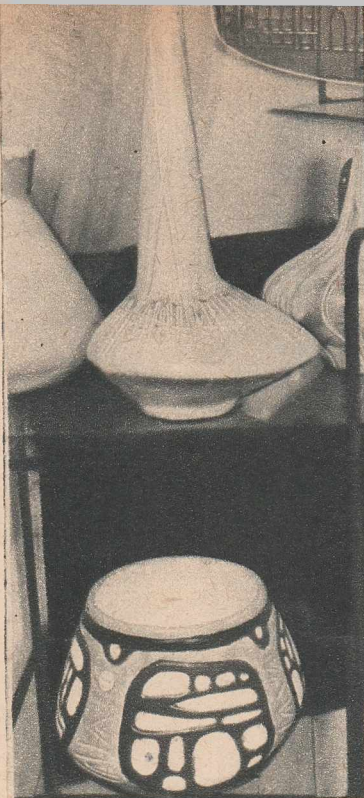
afli în fața unor produse industriale de serie. De la marile atouri decorative și vasele de adîină la micile scrumiere și belouri, totul dovedește unul gust și înțelegera contemporană în tratarea faianței. Totul? Din păcate, nici de ata asta nu: Sighișoara mai are pictată naturalist pe serviciile de fumat, balerine volce, cu sprîncene pensate și ira inimioară mai plictisesc ivirea, alături de cai cabrați vor probabil să servească — în abundența detaliilor anatoice — unor lecții de zoologie. Noul mai luptă încă cu vechiul, și se pare că acesta din urmă, osit, a început să depună arcele pe frontul bătăliei pentru umos de la Sighișoara.

„SÎNT GREU BĂTRÎNII DE PORNIT“ ...

De vizavi, „Porțelanul“ Cluj are că urmărește, cu un desărușit calm și cu răbdare, ba iar cu un vag aer de superioritate, mersul sprintar al surorale sale mai tinere: pentru fabrica sighișoreană, fiecare an a semnat o treaptă superioară. ar el, „Porțelanul“, nu s-a grăt de loc: el și-a făcut treaba a cum știe el din bătrîni, așet, cu teimei, gospodărește. Ce

să ne avîntăm după noutățile acestea? Poate sînt doar o modă, un capriciu, poate țîn doar o lună... Mai bine facem serviciile de masă și bibelourile așa cum le știm noi din vechime și cum tot noi știm că le plac oamenilor: forme clasice, decorul clasic, cu benzi albastre tivite și desenate cu aur sau numai dungile late de aur, sau cu floricele multe, reproduse atent ca să semene exact cu niște flori fotografiate. Facem urși bonomi și lei melancolici, și o zebra atacată de o panteră, și papagali exotici — că ce rost ar avea să facem bibelouri după animale de pe la noi, pe care le cunoaște toată lumea? Cu ajutorul nostru își pot aduce oamenii în casă o adevărată junglă, iar copiii pot să învețe a recunoaște după ele animalele, chiar și fără cărți cu poze... Cui nu-i plac bibelourile animaliere, le putem oferi o fețiță cu bonetă, malacov și pantalonăși lungi cu dantelă, sau un ciobănaș chipes, sau niște țărâncuțe dansînd pe poante cu grația balerinelor de la operetă... Formele noi nu sînt pentru produsele noastre; noi sîntem mulțumiți că facem un porțelan fin, că finisăm îngrijit, că ne vindem bine marfa.

Cam așa gîndea și proceda „Porțelanul“ Cluj. În '59, în '60, ba chiar și în '61. Presa îl critica, artiștii plastici veniți să lucreze temporar în fabrică făceau zadarnice demonstrații de interpretare modernă a ceramicii fine. Porțelanul, masă vitrifiată, de calitate superioară, se modelează mai greu ca faianța și se părea că înșiși creatorii porțelanului își modelează mai greu concepțiile artistice. Pînă într-o zi cînd... „Sînt greu bătrîni de pornit, dar cînd pornesc, sînt greu de oprit“ zice poetul. Începînd din 1962 — așa cum de altfel mărturisește cinstit însăși expoziția — la „Porțelanul“ Cluj au început metamorfozele. Atacul a pornit, hotărît, în două direcții: în primul rînd împotriva decorului baroc, încercat, greol. Simplitatea începu să-și afirme neîntrecutul farmec prin cîteva mici motive geometrice aruncate pe farfuria și cești, prin nuanțe discrete, prin pete de culoare, prin jocuri de linii. Aurul căzu în dizgrație și-și făcu tot mai rar apariția pe întinderea porțelanului. În cealaltă bătălie s-a avut drept inamic tratarea naturalistă, fadă, a micilor piese decorative. La standurile anilor 1962-1963 apar statuete stilizate, cu o interpretare artistică a modelului și o tratare mai degajată: niște motani arcuiți, plini de haz, trei dansatoare îmbrăcate în port popular și rezolvate într-o manieră sintetizată, niște stîrci sugerați din cîteva linii... Schimbările sînt de esență și demonstrează convingător ce aer nou au adus în concepția artistică absolvenții Institutelor de artă plastică care au fost nu demult repartizați în fabrici. Ultimele produse ale „Porțelanului“ Cluj, care vor fi prezentate la contractările pentru semestrul doi, sînt de un gust ales: menționăm mai ales serviciile de cafea (unul rezolvat într-o cromatică de alb-negru-galben, altul acoperit de un colorant brun mat, peste care sînt presărate buline albe și aurii), platourile decorative, vasele de flori, bibelourile. S-a pornit fabrica greu, dar s-a pornit pe o cale bună. Să spe-

răm că nimic nu o va opri din drum...

Produce 1964 la „Faianța“ Sighișoara.

★

Le notăm la sfîrșit, deși datele acestea le afli pe un grafic, chiar la intrarea în această expoziție internă, de lucru: calitatea produselor de la „Faianța“ Sighișoara a crescut din 1959 în 1963 cu 428%; numărul sortimentelor de la „Porțelanul“ Cluj a crescut în același rîstimp cu 156%. E o încheiere concludentă pentru acest articol.

Dar apropo de sortimente, să adăugăm totuși un postscriptum: multe din produsele expuse sînt, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, amintiri. Nu se mai fabrică de mult nici căței cu cap mobil (care se putea muta pe... coadă), nici iepurile hămesit, cu un morcov în labe, nu se mai împrăstie cu generozitate floricele violete pe cești și nici nu mai risipim aurul în farfuria de supă. Au fost scoase din nomenclator. Și înlocuite. Nu putem să le cităm pe toate: circa 120 de modele și decoruri au fost înlocuite, doar la ultimele contractări, din producția Clujului. Sighișoara nu s-a lăsat mai prejos: a exclus și ea multe produse desuete. Cînd e vorba de vechi, fără nici un sentimentalism!

Sanda FAUR
Fotografiile de S. STEINER

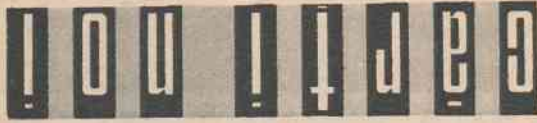
Un serviciu de lichior transformat într-o colecție de ilustrate...

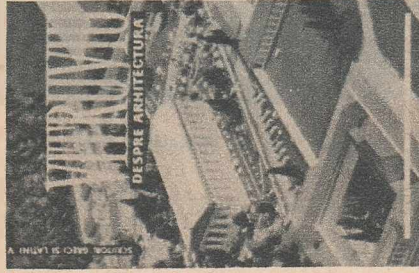
O faună pe cale de dispariție: bibelourile naturaliste de porțelan!

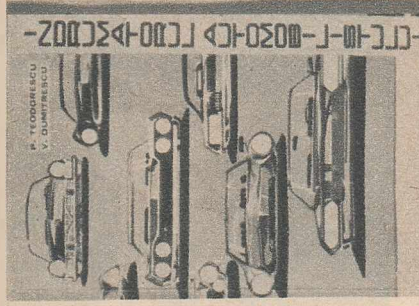
AGENDA FLACĂRA

MIRCEA OPRISAN : Gîndirea economică din Grecia antică. Ed. Academiei Republicii Populare Romîne. 298 pag.

VITRUVIU : Despre arhitectura. Ed. Academiei Republicii Populare Romîne. 485 pag.

P. TEODORESCU, V. DUMITRESCU : Industria automobilelor. Ed. tehnică. 701 pag.

IONEL POP : Instantanee din viața animalelor. Ed. științifică. 365 pag.

Compozitorul Radu Șerban (în fotografie) a scris muzica celor două noi filme românești : comedia „Un suris în plină vară” (regia Geo Saizescu) și „Casa neterminată” (regia Andrei Blăser). Radu Șerban compune de asemenea muzica pentru un alt film în curs de realizare, „Titanic vals”. În același timp lucrează, împreună cu Eugen Mitrea, care semnează libretul, la opera „Floare cu soare”, operă inspirată din viața studenților din zilele noastre. Compozitorul mai are pe șantier și cîteva melodii de muzică ușoară.

Marea cîntăreță de culoare Leontyne Price s-a născut în orașul Laurel din statul Mississippi la 10 februarie 1927. Ea a reperat mari succese în „Porgy și Bess” de Gershwin și în numeroase opere ca „Trubadurul” și „Puterea destinului” de Verdi, „Flautul fermecat” și „Don Juan” de Mozart etc. Leontyne Price este prima cîntăreță de culoare chemată să inaugureze o stagiune muzicală la Metropolitan Opera din New York în viitorul apropiat, ea va cînta în „Trubadurul” la Covent Garden din Londra, în regia cunoscutului cîneast italian Luchino Visconti.

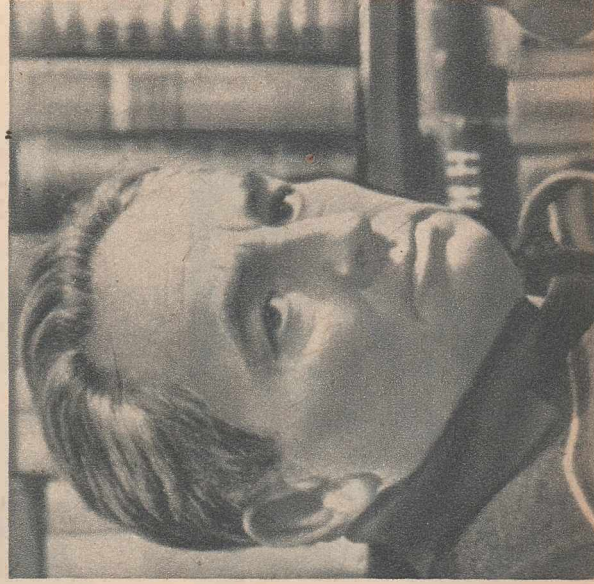
Cea de-a cincea expoziție personală a cunoscutului grafician Vasile Dobrian — al cărei vernisaj a avut ieri loc în sălile din bd. Magheru — încununează treizeci de ani de activitate a artistului. Sint prezentate în expoziție o serie de gravuri pe lemn, în culori, consemnînd impresiile de călătorie dintr-o serie de țări, precum și mai multe peisaje industriale de la Baia Mare și Baia Sprie. Publicul bucureștean va cunoaște cu acest prilej unele din lucrările sale ce s-au bucurat de succes la expozițiile de artă plastică românească de la Sao Paulo, Ankara, Istanbul, Kiev.

De curînd a încetat din viață, la Paris, în vîrstă de 74 de ani, scriitorul, publicistul și criticul cinematografic Léon Moussinac, eminent militant din 1924 al Partidului Comunist Francez, fost luptător în Rezistența franceză. Printre operele sale se numără „Pluta meduzei”, „Istoria generală a teatrului” și, mai recent, o lucrare închinată marelui cineașt sovietic Serghei Eisenstein, de care a fost legat printr-o trinitică prietenie. Moartea l-a găsit pe Moussinac în funcția de președinte al Comitetului național al scriitorilor francezi.

De peste 30 de ani se desfășoară colaborarea dintre cunoscutul scriitor sovietic Konstantin Simonov și prietenul său, regizorul de film Aleksandr Stolper (în fotografie). Multe din filmele acestuia din urmă au fost realizate după lucrări literare ale lui Simonov. Astfel, filmele „Un fiăcău din orașul nostru” și „Așteaptă-mă” au avut la bază piese de teatru, iar filmul „Zile și nopți” — romanul cu același titlu. De curînd a fost terminat emoționantul film „Vii și morți”, alt rod al colaborării atât de fructuoase dintre Simonov și Stolper.

Vizitîndu-l pe tînărul prozator Efnuș Neagu, autorul volumelor de nuvele „Ningea în Bărăgan”, „Somnul de la amiază” și „Dincolo de nisipuri”, l-am găsit lucrînd la primul său roman.

— Și în această nouă lucrare epică — ne comunică autorul — continui preocupările de a investiga viața satului românesc. Încec prin eroul meu, care parcurește în filele cărții, o perioadă de 20 de ani, să relev mai adînc semnificațiile vieții noi statale și în mediul rural al țării noastre.

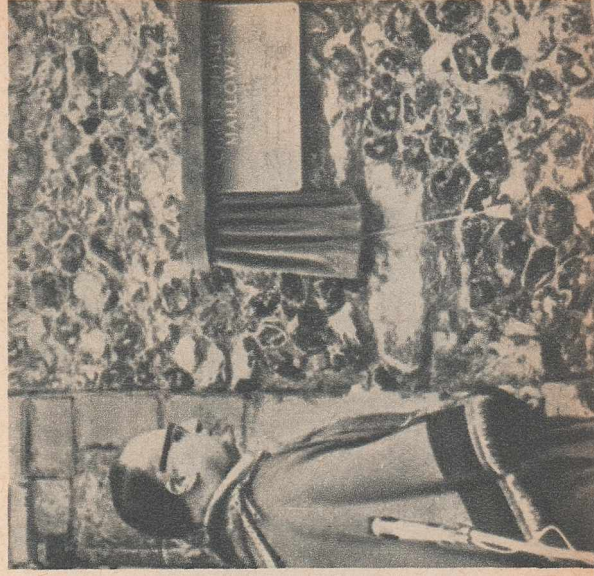
Tînăra actriță poloneză Jolanta Umecka (în fotografie), este interpretă principală a rolului feminin din filmul „Căpitanul în apă”, premiat la Veneția cu Premiul criticilor internaționale cinematografice și selecționat printre filmele ce candidază la Premiul Oscar. Succesul acestei originale realizări a regizorului Roman Polanski a consacrat-o pe tînăra actriță drept una din cele mai populare vedete ale ecranului polonez, desi, în perioada realizării filmului, Jolanta Umecka mai era încă studentă a Conservatorului din Varșovia.

Am avut acum cîteva zile, pe platourile de la Eburtea, o scurtă convorbire cu regizorul Jean Georgescu. Lucrăm ne-a spus interviuitorul — la ecranizarea unor schițe ale lui I. L. Caragiale care, unite printr-o idee comună, vor forma un film unitar. În „Bubico” vor juca Gr. Vasiliu-Birlic, Cella Dima (în fotografia noastră), Aurelia Vasilescu. În „Diplomație”, Geo Barton, V. Tomazian, Ilieana Iordache. În „C.F.R.”, Iurie Darie și Ion Dichiseanu. În „Amicii” vor apărea Mircea Crișan și Ion Lucașcu.

În orașul Canterbury a avut loc recent sărbătorirea unui deosebit eveniment în viața culturală a Angliei: 400 de ani de la nașterea lui Christopher Marlowe, marele dramaturg umanist, contemporan al lui Shakespeare. Opera sa literară se compune din numeroase tragedii — „Imenian cel Mare”, „Tragica poveste a doctorului Faust”, „Evreul din Malta”, „Eduard al II-lea”, ca și din unele lucrări dramatice neterminate. În fotografie, primarul orașului Canterbury dezvelște o placă comemorativă închinată memoriei lui Christopher Marlowe.

Întâ-l pe marele nostru actor C. Nottara în două roluri shakespeareane: Regele Lear (stînga) și Shylock (dreapta).

**400 de ani
de la nașterea lui
SHAKESPEARE**

Shakespeare

PE SCENELE ROMÎNEȘTI

DE-A LUNGUL VREMII

Nu știu să existe printre marii clasici universali vreunul care să se bucure la noi de un mai mare prestigiu și de o mai largă și mai profundă îmbrățișare decât William Shakespeare. Și nu știu să existe vreunul care să fi atins totuși conștiința noastră artistică pe căi mai încalcite.

Faima lui Shakespeare a premers la noi cunoașterea efectivă a operei sale. Iar opera lui a pătruns, mai întâmplător sau mai deliberat, în cultura noastră teatrală, filtrată mai întâi prin canalele culturilor franceze, italiene, germane. Așa fiind, ea s-a resimțit, firesc, la vremea respectivă (și încă mult timp după aceea), de pe urma actului acesta de intermediere.

**LA LUMINA OPAIȚULUI:
SHAKESPEARE**

Opera shakespeareană ne-a parvenit mult secătuită de seva și de bogăția ei de frumusețe, adesea subțiată pînă la osatura pur aneodotică și văduvită de marile ei sensuri umaniste. Încît, se mai poate zice că, vestit înainte de a fi cunoscut, Shakespeare ni s-a înfățișat răstălmăcit, înainte ca să se fi purces la tălmăcirea lui.

„Hamlet” a constituit din totdeauna o piatră de încercare a posibilităților actoricești și mulți din artiștii noștri au realizat creații memorabile în acest rol. Fotografiiile alăturate ni-l înfățișează pe actorii Aristide Demetriad (foto 1), Grigore Manolescu (foto 2), Tony Bulandra (foto 3) și Ion Manolescu (foto 4), în diverse scene din „Hamlet”.

Și, afirmând acestea, nu facem un simplu joc de cuvinte. „Cariera” lui Shakespeare a fost realmente o carieră prin ocoluri. Povestea tristei iubiri a lui Romeo și a Julietei, de pildă, ori tragica poveste a Desdemonei și a lui Othello se numără printre cele dintâi spectacole care au văzut la noi luminile (de opaiț încă) ale rampei. Dar ele nu le-au văzut rostite în limba românească, ci în italienește sau în nemțește; și nu le-au văzut rostite propriu-zis dramatic, ci interpretate *liric*, în evoluții muzicale, pe coordonatele libretelor la operele unor Bellini sau Rossini. Orașele Ardealului din primele decenii ale secolului trecut primeau adesea vizita — uneori dădeau și găzduire stabilă — unor trupe de limbă germană, în fruntea cărora se aflau „capete de afiș” ce-și făcuseră ucenicia teatrală în Viena și, mai departe, în Weimarul lui Goethe. Repertoriul lor era deopotrivă dramatic și muzical. Shakespeare era înscris cu deosebire în acest repertoriu muzical. Unele echipe, cum au fost acelea ale lui A. J. Gerger sau A. Müller, au coborât în anii din preajma și de după răscola lui Tudor în Bucureștii domniței Ralu Caragea și au „parastisit” la teatrul de la Cișmeaua roșie ariile din Montechii și Capuletti (*Roméo și Julieta*), alături de alte arii din operele unor Mozart, Boieldieu etc. Melodiile și melodrama se păstrau, poate, în amintirea spectatorilor, dincolo de nepriceperea limbii. Dar numele celui ce a inspirat ariile și anecdotica melodramei le rămânea necunoscut. Același lucru s-a petrecut când aceleași arii sau altele din opere ca „Othello” sau „Cordelia” erau auzite (cântate de italieni) după 1840, la Teatrul francez din Iași sau în sala de baluri, de adunări politice și de spectacole teatrale a cofetarului Momolo, la București...

Nu se poate susține însă că, în cercurile intelectuale ale vremii, Shakespeare era un nume lipsit cu totul de rezonanță. Cu deosebire nu, în cercurile boierimii înaintate și ale primelor odrasle de burghezi trecute prin școală — la școala grecească-domnească, la Colegiul românesc al lui Gheorghe Lazăr, mai târziu pe „afară” în străinătăți. Aceste cercuri îmbrățișaseră, împreună cu admiratorii eteriei, ideile ei libertare și naționale, gândirea și dramaturgia protestatară a lui Voltaire, printre altele. Și e de neconceput ca ei să fi înțeles, să fi studiat și prelucrat, *pentru a juca*, drame voltairiene ca „Mohamet” sau „Moartea lui Cesar” (despre care vorbește în amănunt cronică „Ciocolor vechi și noi” a lui Nicolae Filimon) și să nu se fi adâncit și în „Scrisorile filozofice” ale dramaturgului. Acele scrisori vorbeau însă despre „dulcele barbar” al Engletterei, despre Shakespeare...

De altfel, în planul editorial de tâlmăciri întocmit de Eliade Rădulescu în anii marelui avânt cultural (și teatral) inițiat și stimulat de Societatea Filarmonică (1833), plan în care figurau operele mai tuturor clasiceilor și romanticilor de la Molière la Young și Byron, numele și opera lui Shakespeare nu erau omise. Nu fără temei: ne aflăm istoricește în plină pregătire a revoluției de la 1848, în plin elan romantic, în plină valorificare a ideilor de libertate, de umanitate. Aceste mari idei se arătau unor fruntași ai poeziei și culturii (și politiciii) vremii, nemijlocit legate și de numele și poezia shakespeareană. Cezar Boliaș o va afirma, în

1836, în ziarul său „Curiosul”. Și nu întâmplător cea dintâi lucrare din Shakespeare, publicată „în tipografia lui Eliade” în anul 1844, este „Julie Cezar, tragedie în cinci acte”, tradusă de căpitanul S. Stoica. În anul acestei traduceri, Shakespeare nu mai era, așadar, cel puțin mit literar. E adevărat că Eliade Rădulescu pare a nu fi cunoscut încă tragedia lui Macbeth (într-o transpunere românească a poemului „Don Juan” de Byron, el lasă impresia că socotește Banco drept numele unui regat și nu al unui erou din marea tragedie shakespeareană); el manifestă totuși un interes deosebit pentru popularizarea operei lui Shakespeare. Și când descoperă, de pildă, în revista rusească „Revue du Nord”, textul celebrilor conversații despre artă și literatură ale lui Goethe cu secretarul său Eckermann. Eliade Rădulescu extrage din ele partea care se referă la dramaturgul englez și nu întârzie să-i facă loc în publicația sa „Curierul de ambe sexe”, bucurându-se să-l vadă reproduș și comentat de Gh. Bariț în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” a acestuia. Comentariul lui Bariț ni se pare revelator pentru stadiul de prețuire la care ajunsese și pentru locul care-l ocupa în țara noastră la acea vreme. „Oare ajuns-am noi, se întreabă Bariț, în vîrsta în care să avem trebuință a citi pe Shakespeare, pe acest dascăl al împăraților și al cerșetorilor, al națiunilor și al indivizilor?” Întrebarea e circumspectă în raport cu „vîrsta”, așadar cu nivelul cultural la care ajunsese, în raport cu puterea noastră de receptare, de înțelegere și de pătrundere a mesajului și expresiei shakespeareiene la ora respectivă. Și, poate, întrebarea nu e lipsită de îndreptățire. În redacția revistei lui Bariț luca și „translatorul magistrual din Brașov” Ioan Barac, autorul nespuse de popularei „Istorii despre Arghir cel frumos și despre Elena cea frumoasă” (care a încântat copilăria multor generații), traducător în limba noastră și a altor povești și povestiri, nu mai puțin populare — de la cele aflate în „Halima” (O mie și una de nopți) la cele care istoricesc pățaniile și păcălelile lui Matiaș Gîscarul sau ale lui Till Buhogîndă. Acest Ioan Barac se așternuse însă, după ce cultivase poezia popoarelor, la „vîrsta” unei atari literaturi, și într-o epocă în care teatrul nostru făcea abia primii pași spre infiripare, să tâlmăcească „Amlet, prințul de la Dania, o tragedie în cinci perdele, după Sakespeare”, care „s-au producăluit în c. crăiescul teatru al Curții din Viana”. Inițiativa era desigur temerară, dacă nu prematură. Și, deși nu lipsită de un vădit accent teatral al replicii, tâlmăcirea a rămas nevalorificată în mapele cu manuscrise postume ale scriitorului.

Tragedia lui Hamlet nu va rămîne însă multă vreme necunoscută marelui public, bineînțeles vorbind pe plan istoric. Altcum, deși literatura tâlmăcirilor se îmbogățește, scena se va înconmeta mai târziu și cu timiditate, ca să nu zicem cu teamă, să se apropie de teatrul shakespeareian. Sntem așadar încă în faza unui Shakespeare care se oferă numai lecturii. În 1848, o dată cu „Biografia lui Viliam G. Sekper, după Le Fournier”, apar, în traducerea „slobodă” a lui Toma Alexandru Bagdad, „Romeo cu Julieta” și „Othello”. În 1850 „tradusă din franțuzește de Stefan Băgescu” apare tragedia lui „Macbeth”... Înă la „Hamlet” în tâlmăcirea lui P. Economu și a lui

Grigore Manolescu (1884) mai curge apă pe Dunăre și „îndrăzneala” actorilor români capătă și ea aripi. Sub imboldul unui Vasile Alecsandri la Iași, ori Grigore Alexandrescu la București, la îndrumarea unor animatori de talia lui Matei Millo sau C. Caragiale, ajungem, chiar sub forma de adaptări și chiar în condițiile unei nespuse de slabe pregătiri a actorilor, să-l vedem pe Shakespeare jucat. În 1851, Teatrul Național din Iași reprezintă drama „renumitului autor englez Săkspir, intitulată «Neguțătorul de Venetia» (sinetel de sînge)”. A fost un spectacol în care actorii, potrivit mărturiei cronicarului, luaseră „drept model pe actorii franțuji și italieni”, „gestele lor”, atitudinile și arta de-

linia fugos romantică a lui Frederic Lemaitre, concepe la rîndu-i și-l interpretează pe tristul prinț al Danemarcei, cîștigînd o bună apreciere din partea lui Bogdan Petriceicu Hașdeu. Teatrul lui Shakespeare își exercită de altfel atracția și în rîndul dramaturgilor noștri, influența lui exercitîndu-se mai rodnic sau mai puțin rodnic la Bolintineanu, la Hașdeu, apoi spre sfîrșitul secolului la Slavici și spre începutul secolului nostru la Delavrancea.

MARELE DRAMATURG ÎȘI FACE NOI PRIETENI

Teatrul românesc se afla într-un moment în care prinde a-și impune prezența și necesitatea în viața so-

Aristizza Romanescu în Ofelia.

clamației lor. În același an, la București, Costache Caragiale pune în scenă „melodrama cu oînteco” „Romeo și Julieta”, cu fermecătoarea Nina Valery și, se pare, cu tînărul și învăpăiatul Mihai Pascaly în rolurile titulare, iar la teatrul din Pitești actorul C. Halepliu anunță un vast repertoriu în care e menționat și acel „Macbeth” franțuzesc al lui Băgescu. De a fost și jucat, e îndoielnic. Neîndoielnic este însă ascendentul continuu pe care versul și gândirea dramatică shakespeareiană îl dobîndesc în rîndul slujitorilor scenei. Costache Demetriade se încearcă în 1863 în „Othello”, după ce, pare-se, mai înainte eşuase în „Hamlet”; iar în 1866 Mihai Pascaly, luînd drept model

cietății, în care se cristalizează ca o instituție culturală de anvergură națională și de care nu numai publicul, dar și cercurile oficiale de la conducerea statului sînt nevoite să țină seama, s-o încurajeze, s-o sprijine. Caracterul răzlețit, supus rivalităților negustorești, adesea soldate cu prețul sacrificiului virtuților și convingerilor artistice între echipele teatrale existente ia sfîrșit prin întemeierea Societății dramatice, prin numirea la cîrma treburilor teatralcești a unui om de cultură, de orientare înaintată și de talent organizatoric, a lui Ion Ghica. Un nou repertoriu, de înaltă țî-

Florin TORNEA
(Continuare în pag. 16)

nută, se inițiază; un repertoriu menit deopotrivă să stimuleze scrierea unei literaturi dramatice originale de valoare și să determine și pe planul artei scenice o creștere a nivelului, o emulație spre perfecționarea continuă a actorilor. Din acel repertoriu nu putea lipsi opera lui Shakespeare. Aceasta nu va fi, e drept, din capul locului promovată. Dar spre valorificarea ei drept cea mai frumoasă țintă artistică vor fi îndrumate talentele vremii, talente pe care Ion Ghica le va descoperi și cărora le va da prilejul să se dezvolte. În acei ani, în adevăr, ia naștere marea pleiadă de talente ale celei de-a doua jumătăți a secolului trecut, Grigore Manolescu, Aristizza Romanescu, C. Nottara, Agatha Birescu, care vor consolida și vor trimite mai departe, până spre zilele noastre, prin elevii lor, tradiția școlii românești de teatru pe care o cunoaștem și o fructificăm. În așezarea definitivă a acestei tradiții, valorificarea scenică a operei lui Shakespeare a fost, neîndoios, un factor de însemnătate evidentă. E adevărat, valorificarea aceasta nu s-a putut desfășura de la sine, numai din harul propriu al actorilor vremii. Modelele străine nu puteau fi încă ocolite. Dar din aceste modele nu se mai preluau „gestele” și „atitudinile” de melodramă și de teatru liric ale italienilor și francezilor din Iașii de dinainte și de după '48, ci acțiunile de mare artă ale unor personalități ca Rossi, Mounet Sully, Novelli, Sarah Bernard, Duse, venite în turneu între 1877 și 1907 în orașele noastre, ori urmărite în țările lor de către artiștii români plecați în călătorii de studii.

EMINESCU: „SHAKESPEARE NU TREBUIE CITIT, CI STUDIAT...”

Exemplele artei acestora, puternice, puteau lesne să ducă însă forțele neîncercate ale artiștilor noștri la pastişe incolore, lipsite de valoare, dacă mișcarea teatrală a acelor ani nu era animată și de o exigență și înaltă competență mișcare în critica dramatică. E destul să pomenim aici numele lui Mihail Eminescu și I. L. Caragiale și să ne gândim la adâncii lor cunoaștere

a operei shakespeariene, la marele preț ce puneau ei pe această operă, pentru a recunoaște în cuvântul lor critic și în îndrumările lor unul din izvoarele primordiale ale simțului de mare responsabilitate și de mare exigență culturală care a stat în teatrul nostru la baza interpretării tradiționale a poeziei dramatice shakespeariene.

Încă în 1871, în prima tinerețe, când se ocupă de teatrul românesc și repertoriul lui, poetul „Luceafărului” atacă superficialitatea în abordarea dramaturgului englez. „Shakespeare, spune Eminescu, nu trebuie citit, ci studiat și încă astfel, ca să poți cunoaște ceea ce îți permit puterile ca să înveți după el...” Cu autoritatea unei mari înțelegeri, pătrunderi și îndrăgiri a operei shakespeariene Eminescu își putea îngădui nu numai să dea îndrumări actorilor noștri, dar și să emită chiar față de interpreți de talie europeană, ca Rossi, destul de tăioase păreri critice, împiedicând astfel din vreme, în rîndul slujitorilor teatrului românesc, imitații servile ale manierismului actorului italian. De aceste îndrumări, marele Grigore Manolescu n-a putut să nu țină seama în anii în care a studiat și l-a conceput pe „Hamlet” ce avea să-l consacre și peste hotare, în Viena Burgtheaterului și a celebrului Sornenthal, așa cum n-a putut să nu rețină, pentru ulterioarele lui creații shakespeariene, nici argumentele cu care I. L. Caragiale îi demonstrase superioritatea interpretării sale în Hamlet față de ceea ce realizase în „Ruy Blas”. Aceste argumente l-au putut stimula pe el și pe marea lui contemporană Aristizza Romanescu, în abordarea tragediilor „Romeo și Julieta”, „Macbeth”, „Othello”.

CARAGIALE, PROFUND CUNOSCĂTOR AL OPEREI SHAKESPEARIENE

Despre cât cunoștea I. L. Caragiale și cum îl cunoștea pe Shakespeare, s-a cercetat — în vasta operă de cercetare istorică și biografică a comediografului — încă prea puțin. Există, pare-se, impresia că I. L. Caragiale a fost cu deosebire atașat de teatrul francez.

Bufoanel din „Regele Lear”, așa cum arăta în interpretarea actorului Ion Brezeanu.

Directoratul său de la Teatrul Național în 1888, subminat cu deschisă ură de contemporanii săi detractori, demonstrează totuși, practic, dincolo de scrisul său critic, prin îndrăzneala de a pune în scenă nu comedii de tinerețe ale lui Shakespeare, ușoare prin factura lor, ci „Regele Lear” (chiar fără a avea la îndemână un interpret în stare să susțină marea și dificilă partitură a bătrînului rege) că

I. L. Caragiale era departe de o orientare unilaterală în cultura lui teatrală. El sondase, dimpotrivă, în unul din cele mai adânci și vaste zăcăminte ale culturii dramatice a tuturor timpurilor, în cultura dramatică shakespeariană. Și nu ocazional. O împrejurare mărunță în aparență ni se pare totuși în această privință revelatoare. Este împreju-

(Continuare în pag. 21)

La 9 octombrie 1948 avea loc pe scena Naționalului bucureștean premiera unui spectacol shakespearian, „Romeo și Julieta”. În rolul lui Romeo, neuitatul actor Mihail Popescu. Iată-l, într-o scenă din spectacol, alături de actorii Emil Botta și Nicolae Dereanu.

Când vine Tudor... ★)

Nicuță TĂNASE

Ilustrație de E. MIHĂESCU

Directorul ICSH-ului, după ce termină de vorbit la telefon, puse receptorul în furcă și apăsă pe un buton. Ușa capitonată se deschise și-și vîrî masul înăuntru secretara. O față măruntă, grăsuță, cu voce groasă ca de bărbat, întrebă :
— M-ați chemat, tovarășe director ?
— Cît e ceasul ? — întrebă directorul privind și „Po-

beda” de la mînă.

— Două și zece.

— Bine. Tovarășă Munteanu, la două jumătate să fie aici la mine în birou tovarășul Romoșan Virgil, șeful brigăzii a 8-a de la montaj... Dacă nu lucrează în schimbul ăsta, trimiți mașina după el acasă...

— Lucrează în schimbul I, tovarășe director.

— Bine. La două jumătate să fie aici. El și inginerul Alexandru.

— Tovarășul inginer e într-o operativă la șantierul gudroane, tovarășe director.

— Îl scoți din ședință și-l aduci aici. O să vină și tovarășul Pălcău de la comitetul de partid, și Popescu de la comitetul sindical. Pe ei nu-i anunți. Sînt anunțați de mine. Cînd sînt aici mă chemi de la planificare... — directorul general arătă cu degetul mapa de piele. Sînt semnate... Mă așteaptă cineva ?

— Nu — răspunse secretara și luînd mapa dispăru în secretariat.

Directorul general își luă pe el scurta de piele și ieși. Secretara își trase aproape masa cu cele trei telefoane, formă un număr și :

— Alo ! Montaj II ? Aici secretara „generalului”... Cu tovarășul Romoșan... Unde ?... După materiale la magazie ? La care magazie ? Mulțumesc ! — puse receptorul jos și formă alt număr : Centrala ? Aici biroul „generalului”, dă-mi magazia mare și stai pe fir... Magazia mare ? Cine-i... ? Tovarășe Sireteanu, dumneata ești, nu ?... Vreau să vorbesc cu tovarășul Romoșan... Unde-i ? La rampă ? Tovarășe Sireteanu fii dumneata bun și strigă-l din ușă... Am să-i comunic ceva foarte urgent... Strigă din ușă și dă-mi-l la telefon — secretara își mai orîndui hîrțile de pe birou și cînd auzi în receptor vocea domoală a bătrînului îi zise : Bună ziua, tovarășe Romoșan... Nu, nu, nu-i nici un bai... Vîno pînă la „generalul”... Acum, tovarășe Romoșan, chiar acum...

La ora două jumătate toți cei convocați erau prezenți. Cîteva minute încercară să discute între ei cîte ceva. Ba despre echipa de fotbal a combinatului care în tur a mers foarte prost. Ba despre muscatul otomel care a fost adus la crămă... Bătrînul observă că a fost convocat cu totul pentru altceva. Era în birou o atmosferă parcă sărbătorească, simțea că se întîmplă ceva foarte important.

„Vor să mă întreb cum de mi-a luat drapelul Almășan”, gîndi Romoșan și începu :

— Apăi, tovarășe „general”, eu pun rămășag că luna asta vom lua drapelul înapoi... Numai că ar trebui să vă îngrijiți dumneavoastră de încă o macara. Șantierului nostru îi mai trebuie o macara turm. Și eu am pus ochii pe „turmul” de la cocserie. Luați de la „gudroane” macaraua mea, că or terminat, și-o dați cocseriei... Și așa a fi mai bine.

„Generalul” zîmbi către ceilalți și-l liniști pe Romoșan.

— S-a rezolvat și problema macaralelor, tovarășe Romoșan.

— S-o reglementat pe dracu... Apăi eu ieri am umblat zălud după „turm” tăta ziua, or avut trebuință de ea ai lui Almășan. O trebuit să țiu oamenii după program și asta Doamne bate-mă dacă-i bine. Apăi de-o veni vreo reclamație de la sindicatul nostru, apăi pe mine să nu mă certăți... Producția trebuie făcută. Planu-i plan.

Directorul, în timp ce Romoșan se plîngea de macaraua turm, gîndea cum să înceapă. Își notase pe o bucată de hîrtie cîteva idei. Tocmai cînd vru să intre în subiect îl auzi pe Pălcău de la comitetul de partid :

— Tovarășe Romoșan, de cînd lucrezi dumneata în construcții ?

„Apăi dumnealor vor să tragă tare pe mine. Tăt de pierderea drapelului îi vorba. Dar nici eu nu m-oi lăsa !”

*) Fragment din romanul „Plec la facultate”, ce va apărea la Editura tineretului.

Pe masa directorului general era o cutie încărcată cu fel de fel de țigări. Romoșan luă una, se uită la ea. Era „Virginia”. O puse la loc. Își pipăi buzunarele.

— Tovarăși, n-aveți o „Mărășească” ? Vreau să pip. Am rămas fără țigări.

Popescu de la sindicat îi întinse un portțigaret de aluminiu. Bătrînul luă o țigară, scoase din buzunar bricheta, aprinse țigara, aruncă fumul în sus și zise :

— Apăi de ce mă întrebați ? Îi vreun bai ? Almășan îi un constructor bun... Doamne, bate-mă dacă-s mînios pe el. Drapelul poate fi la oricare dintre noi. Numai treaba să meargă bine.

„Generalul” insistă și el :

— Spune, moș Romoșan, de... — dar nu reuși să ducă pînă la capăt, că bătrînul sări cu gura pe el de parcă îl arsesse cineva cu un fier roșu.

— Apăi, tovarășe director, să știți că eu mă mîni dacă-mi mai ziceți moș. Eu nu mi-s moș. Mi-s Romoșan !

În afară de bătrîn, care era supărat de-a binelea, toți începură să rîdă.

— Și eu vă voi zice vreo două — continuă bătrînul necăjit. Nici muierea nu-mi spune moș.

Pălcău, care stătea alături de Romoșan, îl prinse cu dreapta de după umeri și zîmbind spre directorul general începu :

— Dacă nu-ți spune muierea moș, e bine, baci Romoșan... Apăi știi de ce ai fost chemat aici ?

— Spuneți-mi o dată, bată-vă soarele și n-o mai lungiți atît. De nerăbdare se răsuci în scaun.

— Tovarășe Romoșan, luni o să fie la montaj II un miting. Vor veni și muncitori de la celelalte șantiere ale Hunedoarei.

— Miting ? „Și dacă o să fie miting ce treabă au cu mine ?” Își trase scaunul mai lingă Pălcău și-l privi atent.

— Da, un miting... Constructorii Hunedoarei își vor lua rămas bun de la „veteranul” Romoșan.

Bătrînul tresări. Făcu ochii mari. Îi privi pe fiecare în parte. Se opri la director. Încercă să zîmbească, dar își dete seama că zîmbetul nu se potrivea de loc acestor clipe.

— Ce spune Pălcău, tovarășe director ? Apăi unde trebuie să plec ? La grădiniță ? — Îi era teamă să nu-și trădeze prin vreun gest emoția.

— Ieși la pensie. Îți ajung 45 de ani de muncă, tovarășe Romoșan. Dumneata, tovarășe Romoșan, ești pentru noi, pentru această întreprindere... — directorul lăsă fraza în suspensie.

Bătrînul se lăsă moale în scaun. Privirile îi căzură leneșe undeva pe biroul „generalului”.

— Adică nu mai mi-s bun ? S-o gătat cu Romoșan ? ! — rămase atît de uimit încît simți mevoia să adauge : Caput Romoșan ? !

— Cine a spus asta, tovarășe Romoșan ? — sări Pălcău. Ai muncit atîția ani, acum trebuie să te odihnești.

— Să mă hodinesc ? Apăi voi credeți că vor mere construcțiile fără Romoșan ? Nu va fi nici un miting luni, tovarășe director, Romoșanii nu părăsesc șantierele.

Își scoase batista unsuroasă din buzunarul pufoaicei și se făcu că-și șterge nasul. Întoarse capul într-o parte, și-și trecu colțul batistei și pe la ochi.

— Tovarășe director, apăi... — stătu o clipă în cumpănă. Spuneți numai : îi gata Romoșan ? Trece la fier vechi ? S-o terminat cu el ?

— Tovarășe Romoșan, dar dumneata cunoști legile noastre... Ești și deputat, ce maiba... O să ai de lucru cu deputăția... La pensie trebuie să ieși ! Dumneata nu te gîndești ?... Legea e lege... Ai votat-o !

După o pauză, după ce bătrînul își adună gîndurile, continuă :

— Eu m-am gîndit, dragii moșului, dar... tăte sculele de pe șantier. macaralele se vor supăra și ele că nu mai e nici un Romoșan printre ele... Auzitu-m-ați ? Și, mă rog frumos, pentru ce atîta grabă ? Nu... luni nu va fi miting.

— Cum așa, tovarășe Romoșan ? — sări de la locul lui Pălcău. Bătrînul își netezi mustața, își așeză mai bine căciula cu urechi pe genunchi și după ce oftă din rărunchi începu :

— Dragii moșului, așteptam clipa asta... O dată și o dată trebuia să vină... Uite c-o vînt... Da' n-o vînt bine... Mai trebuie o țîră de răbdare... Tovarășe „general”, apăi dacă dumneavoastră aduceți miliția... Nici cu miliția nu mă scoateți după șantier. Auzitu-m-ați ?

No ! Gata-i ședința ! Aia fi ! — și dete să se scoale de pe scaun.

— Stai, moșule — spuse iar „generalul”. S-a luat o hotărîre și hotărîrea trebuie respectată.

Romoșan-baci, nevrînd să mai apeleze la Popescu, luă din caseta de pe birou o „Virginia”, o aprinse, dar imediat o strivi în scrumieră și căută un loc unde să scuipe. Nu găsi.

— Afurisite-s țigările astea — și cu un semn îi mai ceru lui Popescu o „Mărășească”, din care începu să tragă cu nesăț. Tovarășe director, apăi hotărîrea aia de care spuneți dumneavoastră va fi respectată, dar nu acum.

— Dar cînd ? — întrebă domol Pălcău.

„Generalul” și Popescu se uitau unul la altul și, curioși, își ciuliră urechile ca să audă răspunsul.

— Apăi, mai e un Romoșan. Dumneavoastră îl cunoașteți. Tudor Romoșan îl cheamă. Și ăla-i fiul meu. Am primit carte de la el. Vine din armată... Romoșan-bătrînul lui îi va da brigada și atunci să-l vedem pe Almășan dacă poate ține piept Romoșanilor.

Directorul general se înveseli.

— Ai scrisoarea la dumneata ? Cînd vine ?

— Apăi pe la sfîrșitul lunii... Îi bine așa, tovarășe director ? Așa că-i bine așa ?

— Bătrîne ! Bătrîne ! — îl amenință directorul mulțumit.

— Apăi mi-ați luat o piatră de pe inimă... Și apăi eu, tovarășe, vă mai rog ceva : să-mi semnați, mă rog frumos, un permis de intrare pe șantier. Și cînd oi fi în penzie vreau să intru pe șantier. Nu pot trăi fără gălăgia montajului.

— Romoșan baci, dar te întrebă cineva pe dumneata de legitimație ? Șantierele sînt ale dumitale !

După ce ieși de la direcțiune, Romoșan porni abătut spre poartă. Crișan, portarul, când îl văzu, se apropie de el.

— Ai o țigară, baci Romoșan?

— N-am — răspunse el ursuz. Uite și eu pip una „domnească”.

— Ce s-o întâmplat, tovarășe Romoșan? Ești supărat? O veni el Tudor și-o să-ți ajute să iei drapekul.

Bătrînul nu-i răspunse. Crișan se uită după el mirat. Il cunoștea bine pe bătrîn. De cîte ori ieșea, îi răspundea cu blîndețe la toate întrebările.

Romoșan se băgă la bufetul de lingă biroul de voiaj. Aici puteai întîlni la orice oră pensionari din cartierul de jos al Hunedoarei. Romoșan nu bea aici niciodată, de teamă să nu se întîlnească cu vechii lui ortaci, ieșiți la pensie. Îi era frică să nu-l întrebe cînd iese și el. Se apropie de casierită. Aceasta îl cunoștea. Mirată de vizita noului client, întrebă:

— Cu ce să vă servesc baci Romoșene?

— O sută vinars — comandă el absent. ...Și un pachet de Mă-rășești.

Își luă sticlucța și pachetul de țigări și se trase într-un ungher al localului. Într-un colț, Humel baci, Hurdu și bătrînul Vlad stăteau cu cinzeurile în față și vorbeau foarte aprinși despre un articol al legii de pensii. Despre un hașcemeu.

Romoșan dădu dușcă jumătate din dețul cu vinars, își aprinse o țigară și rezemîndu-se cu un cot de masa înaltă din bodega expres își zise în gînd: „Aici o să-mi beau vinarsul”.

Il descoperi Vlad baci. Il lăsă pe bătrîn să vorbească singur și merse spre masa pensionarilor.

— Virghil! Virghil, hai încoa! Că n-ai fi huhurez să...

Ciocni cu ei în loc de salut.

— Ce faceți, mă, aici? — zise Romoșan, numai ca să zică ceva. Apoi voi n-aveți casă? Ce stați prin crișme? — se miră forțat.

Humel baci se uită la cinzeaca golită și stînd în cumpănă să mai ia un deț ori nu, îi zise:

— Apăi ne bem dețul și merem la masă... Tu, Virghil, nu mai ieși la pensie?... Ai anii de pensie! Ori ai ieșit? Virghile, dacă ai ieșit, ești bun de cinste... Ai ieșit în pensie?

Întrebarea lui Humel era neașteptată. Încercă să iasă din încurcătură printr-o glumă:

— Care ani? Eu îs tînăr. Eu mai îs bun... Ce-s ca voi, tînchele? „Tînchele”! — îi păru rău de cuvîntu' ăsta. Își mușcă buzele și mai trase, uitîndu-se în altă parte, un gît de vinars.

— Da' tu ce cauți aici? În cîrciuma asta nu te-am văzut niciodată — își aduse aminte Vlad baci.

— Am vrut să beau un vinars. Asta-i. Atît: am vrut să beau un vinars. Ori trebe autorizație de la „prevederi” ca să bei aici?

Luă de pe masă dețurile golite și porni cu ele la casă.

Bătrînii îl priviră mirați și netezindu-și mustățile își făcură complice cu ochiul „Îs bun de cinste? De ce îs bun de cinste? Romoșan nu a părăsit șantierul”. Se întoarse cu ele la masa bătrînilor. Închină cu ei și dădu ăsta dar nu le spuse nimic.

După ce se despărți de cei trei pensionari, Romoșan se îndreptă spre casă. De la poartă începu să cînte:

„Cine-o făcut crișma-n drum
N-o făcut-o de nebun.
Și-o făcut-o de cuminte
Cine intră-n ea să cînte”.

Virgil Romoșan cînta melodia asta numai cînd în viața lui se întîmplau evenimente importante. Roji neni ieși din bucătărie în calea bătrînului. Il auzise cîntînd. „Ce-o fi cu moșul meu de cîntă? Ce o fi pățit?”

— Ce-i tu, Virghil?

Bătrînul o prinse de mînă și mai repetă o dată cîntecul.

— Tu, Roji! Tu, Rojico, eu îs beat. Îs cum îi cuiu.

Se așeză pe scaun în bucătărie.

— Ce s-o întâmplat, Virghil?

— Apăi tu, Roji, să-mi faci tu mie o straiță... Auzitu-m-ai? O straiță de pescar. Hunduți îs... Om mere amîndoi la Mureș și-oi pescui mreană. Tu, Roji, eu voi fi în penzie!

— Cum „în penzie”?

— M-o chemat la tovarășul „general”... O fost și de la partid. și Popescu de la sindicat. Vor să facă miting. Eu le-am spus că Romoșanii... Că fără Romoșani șantierul nu umblă...

— Ce vorbești tu, Virghil?

— Drept îi. Or vrut să mă scoată de luni în penzie... Îmi cumpăr motociulu, Roji, te urc în spate și minten sîntem la Mureș la mreană...

— Nu te-ai bolunzit, Virghil?

— Zău Dumnezeu că m-or scoate. Și-s și beat. No, ce vrei?

Roji neni nu știa ce să facă. Să se bucure, să se întristeze.

— Măninci, Virghil?

— Apăi cum să nu mînc!

Bătrîna îi așternu pe masă o față de masă albă, îi tăie pîine și turnă într-o farfurie supă. Supă cu găluști mari de griș.

— O vorbit „generalul” nostru cu Pălcău de la partid — începu bătrînul, suflînd în lingura cu supă fierbinte. S-or învoit să ies la pensie după ce vine Tudor. Or vrut să nu mai merg la lucru de luni. Apăi m-am ținut tare. Le-am zis și vreo două.

— Și s-or învoit?

— De față cu mine or vorbit.

— Spune numa...

— Apăi, tu, Roji. Un Romoșan trebuie să fie pe șantier...

— Tu spune numa ce-o vorbit „gheneralul”?

— Eu, Roji, eram uite aici... Cum ești tu. Acolo era „generalul”.

Dincolo Popescu, cam unde-i soba eu, și lingă mine tovarășul Pălcău...

Și bătrînul uită și de mîncare și de tot și povesti femeii lui cu lux de amănunte toată discuția din cabinetul directorului general.

Comunicăm cititorilor noștri care ne-au adresat întrebări că în numerele viitoare ale revistei vor apărea următoarele răspunsuri: „Cum a evoluat notația muzicală“, de Al. Pașcanu, conferențiar la Conservatorul „Ciprian Porumbescu“; „Cât durează fulgerul“, de Gh. Diaconescu, candidat în științe fizico-matematice; „Gingis Han“, de conferențiar universitar D. Almaș, de la Facultatea de istorie; „Craiova de-a lungul vremii“, de Ion Firu, directorul Muzeului regional Oltenia.

CU AJUTORUL AVIAȚIEI

Vă trimitem alăturat o fotografie care redă operația de încărcare a unui avion utilitar. Aparatul nu se află însă pe un aeroport ci pe tarlăua Gospodăriei de stat din comuna Uivar, reg. Banat, unde încărcă îngrășăminte chimice pentru a fi împărțite pe cele 1.500 ha arătură destinate culturii grâului și

plantelor furajere. Această operație a fost făcută recent într-un timp record de numai câteva zile, pe o vreme nefavorabilă. Și-a dat un sprijin prețios echipajul avionului în frunte cu pilotul principal Florea Oprea.

Mircea PĂUN com. Ulivar, reg. Banat

SCRISUL ASCUNDE TAINEI?

„Doresc să știu în ce măsură se poate pune bază pe grafologie?“

George COSMOIU București

Răspunde tov. S. Șerban, jurist, specialist în probleme de criminalistică.

Necesitatea studierii scrisului a apărut în antichitate o dată cu dezvoltarea comerțului și cu extinderea documentelor juridice — în această epocă înregistrându-se și primele falsuri în acte.

Metodele folosite în diferite timpuri și în diferite țări pentru expertizarea judiciară a documentelor au fost variate și reflectau concepțiile școlilor juridice care dominau domeniul dreptului penal și al procedurii penale, precum și necesitățile practicii judiciare.

În domeniul expertizei grafice, criminaliștii burghezi au emis diferite teorii. Una din acestea este „grafologia“, al cărei întemeietor e socotit abatele francez L. Michon, care în 1872 a publicat o lucrare intitulată „Taina scrisului“. Michon și școala lui pretindeau că grafologia este o „știință“ despre felul cum se poate cunoaște caracterul oamenilor după scrierea lor. Toate încercările de a folosi grafologia în expertiza judiciară a documentelor au dat greș și metoda este practic abandonată în criminalistică. În schimb grafologia a fost adoptată de o serie de șarlatani, care o folosesc pentru a scoate bani de la cei pe care reușesc să-i înșele convingându-i că prin studierea scrisului unui om pot stabili „toate calitățile și stările psihice ale autorului scrisului, trăsăturile caracterului lui și chiar aptitudinile extrem de complicate“ (cum ar fi aptitudinea pentru matematică, pentru muzică, pentru științele naturale, pentru sport etc.).

Desigur că scrisul conține acele caracteristici individuale care sînt proprii persoanei care scrie. Aceste caracteristici sînt formate în urma unei practici îndelungate, a educației, a antrenamentului, a obiceiurilor dobîndite, a concepțiilor și convingerilor formate, a influenței mediului înconjurător. Pe măsura dezvoltării omului, scrisul se modifică, se schimbă, după cum și voit se poate obține o modificare a formei sale exterioare și chiar a stilului. Totuși, pornind de la anumite premise științifice, în cazul unui bogat material grafic, schimbarea manierei scrisului va fi observată putîndu-se stabili nu caracterul celui ce a scris,

ci identitatea autorului. Caracteristicile individuale ale scrisului rezultă din faptul că scrierea este un proces care constă în același timp dintr-un act psihic (gîndirea) și dintr-un act fizic (efectuarea scrierii). De la acest principiu pornește astăzi cercetarea criminalistică a unui document, cercetare care are drept scop să dovedească dacă un act este original, modificat sau falsificat și să ducă la identificarea autorului. Această ramură criminalistică este grafoscopia judiciară care nu trebuie confundată cu grafologia. Aceasta din urmă, alături de „ghicic“, de „studierea horoscopului“, de „citirea stelelor“, „chiromanție“ și alte asemenea „metode“, nu este decît un sistem mai mult sau mai puțin abil de înșelăciune.

OMAGIU LUI MICHELANGELO

„În «Flacăra» nr. 6/1964 am citit articolul acad. prof. G. Oprea scris cu prilejul comemorării a 400 de ani de la moartea lui Michelangelo. Doresc să cunosc câteva din manifestările legate de această comemorare ce au loc în acest an în Italia — țara de băștină a marelui artist“.

V. N. BOGDAN Curtea de Argeș

Presa italiană consemnează câteva din manifestările ce au loc în Italia cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la moartea genialului artist Michelangelo Buonarroti.

Începînd încă din luna februarie, la Palatul expozițiilor din Roma este prezentată o reconstituire de mari proporții — în documente, fotomontaje și machete arhitecturale — a uriașei opere a maestrului italian.

În iunie, orașele Florența și Roma vor găzdui pe rînd (între 1 și 3 și, respectiv, între 5 și 7 ale lunii) un congres internațional de studii, în cadrul căruia vor fi prezentate comunicări privind arta lui Michelangelo și cultura epocii sale.

Tot în această perioadă, în casa artistului din Florența, complet restaurată, vor fi expuse desenele lui. Acestea urmează, de asemenea, să fie produse într-un album editat cu prilejul sărbătoririi. Totodată, biblioteca Lorenziană din Florența, care a strîns manuscrisele rămase de pe urma artistului, le va prezenta publicului.

Și cinematografia își va da concursul la sărbătorirea mare-

lui artist italian: M. Raggi-anti, profesor de istoria artelor la Universitatea din Pisa, pregătește un documentar de lung metraj închinat operei lui Michelangelo.

CEVA DESPRE TIMPUL CUMPARĂTORULUI

În calitate de cumpărător am avut adesea prilejul să constat că în timp ce în noile cartiere ale Capitalei spațiile destinate unităților comerciale sînt judicios grupate, astfel încît să dea putința consumatorilor să-și facă cumpărăturile într-un timp cît mai scurt, în restul Bucureștiului rețeaua de magazine e în unele cazuri situată la întimplare, în vechile vaduri comerciale, nu totdeauna în concordanță cu cerințele în continuă creștere ale populației.

Astfel deși în cartierul nostru sînt foarte multe școli — iată doar câteva: la Grădina Icoanei, pe str. Italiană, pe Popa Rusu, pe C. A. Rosetti — totuși nu există nici o papetărie. E o lipsă mai veche, ce a fost de multe ori semnalată și n-a fost remediată. De asemenea, lipsește o farmacie — deși în str. Al. Săhnia colț cu str. I. Fucik se află un magazin de galanterie instalat în localul unei foste farmacii — iar în cartier se află numeroase spitale și poli-clinici.

Un obstacol în calea unei rapide serviri a cumpărătorilor îl constituie și sistemul defectuos prin care ești obligat să aștepi multe minute pentru aceeași cumpărătură la cîte două rînduri, o dată la casă și apoi la vînzător.

Tot în sprijinul cumpărătorului ar veni și o revizuire a ora-ului de funcționare al unor magazine cu un singur schimb, care sînt închise tocmai între orele 15 și 17, cînd numeroși salariați ies de la lucru și în drum spre casă vor să-și facă și cîr-guielele.

As propune ca secția comercială a Sfatului Popular al Capitalei și organizațiile comerciale locale să dovedească mai multă elasticitate în găsirea unor forme tot mai perfecționate de organizare a rețelei comerciale, în scopul cîrării timpului cumpărătorului.

N. MAXIM str. Bațiștel nr. 35, București

RÎNDURI DE LA TINERI

Socotesc ca interesant și bine-venit fotoreportajul intitulat „Fals tratat despre amuzamente“, apărut în „Flacăra“ nr. 12. Vă scriu acest lucru intrucit, ca tînr, mă bucură citind cum sînt combătute nărvuri care uneori își pot face loc printre tineri.

Cred că ar fi bine ca și în viitor să apară în „Flacăra“ materiale legate de educația tineretului, de comportarea lui în societate.

Ion POPESCU contabil str. Zaharia Bolu nr. 7, Sibiu

Am citit cu interes deosebit în nr. 13/1964 al „Flăcării“ reportajul intitulat „Partea lor de vină“. Intrucit și eu sînt de aceeași vîrstă cu unii dintre tinerii despre care se amintește în material, socotesc că reportajul are valoare educativă arit pentru părinți cît și pentru tineret. Ar trebui ca asemenea articole să mai apară.

Al. I. LAPAȘ str. Păcii nr. 52, Blaj

POȘTA NOASTRĂ

Prof. Ana Munteanu, com. Păunești, rn. Adjud. Am publicat de mai multe ori materiale privitoare la istoria cinematogra-fiei rominești printre care și un documentar mai complet în revista noastră nr. 6 din 13 februarie 1960. Pentru a vă satisface totuși pe loc curiozitatea, revenim aci cu cîteva date:

Primul film românesc a fost un scurt documentar care înre-gistra, în 1906, cîteva aspecte de stradă din centrul Capitalei. Primul film românesc de lung metraj a fost cel intitulat „Războiul independent“, reali-zat de Grigore Brezeanu în 1912 și avînd în distribuție pe C. I. Nottara, Aristide Demetri-ad, N. Soreanu, V. Toneanu, P. Liciu și Aristizza Romanescu. Pînă după primul război mondial nu se mai realizează alte filme.

Dacă doriți să cunoașteți „pe viu“ mai multe amănunte din istoria cinematogra-fiei noastre, vă recomandăm să vedeți fil-mul „Lanternă cu amintiri“, în-chinat acestei teme. Credem că dacă vă veți adresa întreprin-derii regionale cinematogra-fice din Bacău veți obține ca și în comuna dv. să fie adus acest film.

Adresa vă vom publica-o la rubrica „Cititorii către cititori“.

Stelian Topoleanu, Tulcea. Vom ține seama de sugestia dv. și vom publica un material de-spre Charles Aznavour. În ce privește modalitatea de a vă asigura primirea cu regularitate a revistei, nu există decît una singură: abonamentul. Pentru că prin nici un fel de mijloace nu veți putea altfel evita sta-tul la rînd în fața chioscului cu ziare și, în plus, riscul de a fi stat degeaba.

Maria Darie, Tg. Ocna. Ne bucură aprecierea pe care o acordați materialelor despre istoria dezagregării atomului, pe care le-am publicat anul trecut, dar nu găsim justificată cererea

de a le republica. Ceea ce nu însemnează însă că nu vom putea relua tema; dar, desigur, tratînd alte aspecte decît cele de care ne-am ocupat.

Lică P. Miucă, com. Pung-hina, rn. Vinju-Mare. Vă mulțumim pentru aprecieri și mai ales pentru sugestiile pe care ni le dați și care ne sînt de real folos. Le vom studia și din ele vom alege cîteva teme de re-portaj. Dar ca să ne angajăm să vă trimitem revista ori de cîte ori vom publica vreunul din aceste reportaje, ne este imposi-bil. Închipuiți-vă numai ce serviciu de evidență a unor ase-menea cereri ar trebui să ne orga-nizăm, dacă fiecîruia dintre miile de cititori care scriu redacției ar trebui să le trimitem revista. Există o soluție mult mai simplă, care ne scuteste reciproc de greutate: abona-ti-vă...

Victoria, Oradea și H.C., Focșani. Vă vom răspunde cu plă-cere dacă ne veți da numele complet și adresa.

Olga Apostol, Tîrgoviște; Gh. Flamaropol, Carei; M. Loren și Wilhelmina Repcinski, București; Nastasia Pop și Ta-mara Prichici, Turda. Nu publi-căm adresele artiștilor de cinema de peste hotare. Dacă, însă, pentru folosirea plăcută a timpului liber doriți să vă facem diferite recomandări, vă stăm cu plăcere la dispoziție. Cartea, filmul, teatrul, artele plastice, sporturile și artele alte mijloace vă sînt sau pot să vă fie la îndemînă. Precizați-vă dorințele și vi le vom satisface.

V. SILVIAN

Violet Lupea, Cluj; Ion Popescu, Sibiu; Nicoleta Jurj, Timișoara; C. Ionescu, Ploiești; Gh. Spîdaru, Baia Mare; C. Dulgheru, Ploiești; Octa-via Matache, Brăila; Vasile Stanca, Șimleul Silvaniei — la întrebările dv. vi s-a răspuns prin poștă.

NISIPURILE ZBURĂTOARE

La adăpostul perdelelor, marl suprafața cu nisipuri zburătoare au fost transformate în vii.

„Cum sînt valorificate terenurile acoperite cu nisipuri zburătoare?“

S. TUDOR Constanța

Răspunde prof. univ. MIR-CEA OPREAN, de la Insti-tutul agronomic din Craiova.

După cum se știe, în regiunea Oltenia există mari suprafețe de teren, acoperite cu nisipuri zburătoare. Una din aceste zone se află în stînga Jiului, alta în cotul pe care-l face Dunărea la Calafat, iar a treia la sud de orașul Turnu-Severin. Aceste nisipuri provin din depunerile aluvionare ale Jiului și Dunării,

spulberate spre est de austrul care bate din vest. Fenomenul datează de foarte multă vreme și continuă și azi dar în mai mică măsură și pe locuri lip-site de perdele protectoare.

În regiunea Oltenia, suprafața terenurilor acoperite cu nisipuri zburătoare este de vreo 90.000 hectare iar a celor cu nisipuri fixate oarecum, de 120.000 hectare. Nisipul se așază sub formă de dune și interdune orientate de la apus spre răsărit și se mișcă la bătaia vîntului.

Pe aceste nisipuri s-a cultivat și se cultivă: secară, porumb, floarea-soarelui, pepeni verzi și viță de vie. În trecut produc-țiile care se obțineau de la

secară, porumb etc. nu acopereau în unii ani nici cantitatea de sămânță necesară. În prezent, grație cercetărilor de la Centrul experimental Timburești al Institutului agronomic din Craiova și a G.A.S. Timburești, pe aceste nisipuri s-a trecut, de la producțiile mici, nesigure și nerentabile, la producții mari, sigure și rentabile. Tot în zonele cu nisipuri zburătoare s-au introdus în ultima vreme lucerna, pepeni furajeri, tutunul și pomii fructiferi, iar vița de vie a putut fi extinsă pe nisipurile cu apă freatică și solul îngropat la mare adâncime (6-10 m). În ce privește pomii fructiferi, pe baza experiențelor care au înce-

put în 1955, în zona nisipurilor zburătoare se cultivă cu succes piersicul, caisul, prunul și vișniul. Înainte stăpîn pe nisipuri era doar dudul. Perspective? În anii următori peste 20.000 de hectare din zona nisipurilor zburătoare vor fi afectate numai producției de struguri, în special soiurilor superioare de masă (aici strugurii se coc cu două săptămîni mai devreme), iar pomicultura se va extinde pe nisipuri cu încă zece mii de hectare. Multe gospodării colective din regiunea Oltenia aplică în zonele cu nisipuri zburătoare multe din metodele indicate de specialiștii de la Centrul de cercetări Timburești.

CITITORII CĂTRE CITITORI

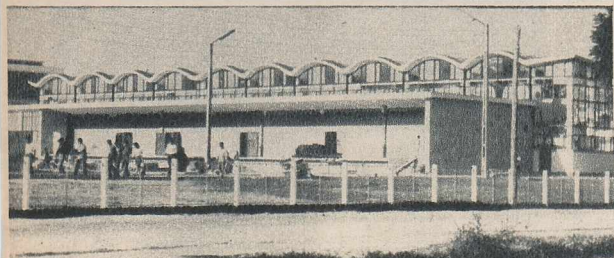
Următorii cititori doresc să corespundă: Speranța Lusen, elevă, Buzău, str. Bălcescu 50; ilustrate; Adriana Ungureanu, studentă, Galați, str. Carnabei 19; ilustrate; Dorina Mihăilescu și Lucia Cîrjoliu, asistente medicale, Rm. Vilcea, str. g.-ral. Praporgescu 40; ilustrate; Florin Dumitrescu, student, Iași, str. Horia 38; muzică, sport; Liana-Monica Dragomirescu, elevă, Timișoara III, str. Grivița roșie 26; literatură, cinema, ilustrate; Urszula Pawlica, Swigtochowice, ul. Norniar 11, woi. Katowice, R. P. Polonă; literatură, sport (în polonă, engleză, rusă); Kizyszref Kutlunowicz, Widzew, piata Pobianice, Technikum agronomic, R. P.

Polonă: sport, turism, ilustrate; Nica Gheorghe Vas, com. Pătrăuții de Jos, rn. Hiliboca, reg. Cernăuți, R.S.S. Ucraineană, U.R.S.S.; ilustrate; Ștefan Olaru, Chișinău, str. Benderskaia 2, bloc 2-33, R.S.S. Moldovenească, U.R.S.S.; literatură, cinema, ilustrate; Iancu Bercea, strungar, Roman, str. Anton Pann 7, bloc 4, ap. 46, sc. A; sport, muzică, ilustrate.

Din partea redacției:

Numărul cititorilor care cer să li se publice adresele în această rubrică fiind foarte mare, adresele respective vor apărea — în limita spațiului — în ordinea sosirii scrisorilor.

DE LA CORESPONDENȚI

Masa fabrică de produse lactate din Constanța. (Aurel Constantinescu)

Aspect din Țara Motilor: valea Arișului. (Fr. Spath, Cîmpia Turzii)

Țălcu' a primit insigna de fruntaș în trecerea socialistei (George Stoica, Craiova)

(Urmare din pag. 16)

rarea în care directorul Teatrului Național fusese chemat, mai puțin în calitatea lui oficială și mai degrabă pentru calificarea lui în materie, să-și demonstreze deopotrivă familiaritatea cu opera — cu întreaga operă a lui Shakespeare — și puterea lui de concepție regizorală, de punere în scenă a acestei opere. În toamna directoratului său, i se recomandă să organizeze în saloanele castelului de la Peleş un spectacol în cinstea prințului de Walles, pe atunci moștenitor al tronului Angliei și oaspete al casei regale de la noi. Tema spectacolului: un acrostih alcătuit din 14 tablouri, închipuind, cu câte o scenă din teatrul lui Shakespeare, numele prințului oaspete, fiecare scenă reprezentînd o literă. I. L. Caragiale realizează astfel o adevărată antologie shakespeareană pe scenă, plimbînd pe actorii amatori ai protipendadei, pe care îi îndrumă regizoral, de la „Visul unei nopți de vară” la „Richard al III-lea”, de la „Romeo și Julieta” la „Femeia îndărătnică”, de la „Regele Lear” la „Nevestele vesele din Windsor”, de la „Othello” la „Antoniu și Cleopatra” etc., prin cele mai diverse meridiane ale unui teatru shakespearean. Întîmplarea nu are nevoie de comentarii.

REGIZORI, INTERPREȚI, TRADUCĂTORI

Paul Gusti, părintele regiei rominești și alături de el C. I. Nottara, „meșterul” și decanul scenei rominești pe distanța a șase decenii, și-au făcut unul ucenicia, celălalt și-a cristalizat măiestria, la Caragiale. Și printre sutele de spectacole pe care Gusti le-a pus în cariera lui, spectacolele shakespeareiene nu au fost dintre cele periferice. Numele lui C. I. Nottara pomenit o dată și alături de I. L. Caragiale și Paul Gusti nu e întîmplător. Contemporan și continuator al lui Grigore Manolescu, mai ales în interpretarea rolurilor din marele repertoriu clasic, C. I. Nottara închide dar și deschide căile și în istoria teatrului shakespearean la noi. El va fi însoțit de-a lungul întregii perioade a ultimelor două decenii ale veacului trecut ca și de-a lungul deceniilor trăite în veacul nostru, pe parcursul unui palmares care depășește șase sute de roluri, de numele a numeroase creații shakespeareiene. De-a lungul aceleiași lungi perioade de timp și activitate artistică au crescut, unii o dată cu el, alții sub îndrumarea lui profesională, noi mari actori, care au adus în peisajul interpretării operei lui Shakespeare culori proaspete, viziuni mai nuanțate, formule de expresivitate inedite. Vîntul unor modalități teatrale deschise unor orizonturi de gîndire și de viață noi a mișcat prin Al. Davila și după el prin Pompiliu Eliade (deși pe alte planuri potrivit lui) și resorturile stilistice ale teatrului nostru. De la tălmăcirile „slobode” sau „franțuzești”, după texte adaptate, ori după versiunile scenice ale actorilor germani sau italieni s-a impus ca o necesitate, nu numai de probitate față de scrisul shakespearean, dar și ca o cerință a culturii noastre literare și artistice, cunoașterea integrală și tălmăcirea după original a marelui Will. Ion Ghica

pusese, bietul, la dispoziția fiilor lui, Scarlat și Dumitru, o întreagă bibliotecă lingvistică, pentru a realiza cu ei o asemenea bună tălmăcire, după original. Inițiativa lui a dat greș. Tălmăcirii de Scarlat Ghica și Dumitru Ghica există cîteva, dar ele nu pot fi menționate decît în spiritul conștiincios al unei înregistrări bibliografice. Harul poetic e absent în aceste tălmăcirii, ca și în altele încercate cu toată bunăvoința de alții, o dată cu ei sau după ei. Harul poetic nu poate fi împrumutat din dicționar. Totuși, visul lui Ghica n-a fost ratat. Poeți ca Macedonski, Șt. O. Iosif, Gh. Topîrceanu au împins, pe măsura cunoștințelor și puterii lor, spre concretizarea acestui vis, pe care abia în anii noștri, în condițiile marelui avînt cultural ce trăim, l-am văzut pe deplin atins. Opera lui Shakespeare se află, în sfîrșit, integrală, în mîna cititorilor, tradusă de cele mai valoroase forțe poetice cu care ne mîndrim.

Pe măsura trudei de a realiza o traducere potrivită vremii s-a manifestat de-a lungul anilor și truda artistică, actoricească. „Hamlet”-ul lui Grigore Manolescu, dublat de C. Nottara, a fost urmat de realizările moderne ale lui Aristide Demetriad, înaintea primului război mondial, de realizările unor Vraca, Valentineanu, Calboreanu, după război. Acestea sînt memorabile realizări, după cum memorabile au rămas realizările în alte roluri ale unor actori ca Aglae Pruteanu și State Dragomir, Vasile Leonescu, Romald Bulfinski, Iancu Brezeanu, Ștefan Braborescu, Ciprian, Agepsina Macri-Eftimiu, Ion Manolescu, Tony Bulandra, Zaharia Bîrsan, Storin și mulți alții. Shakespeare a ajuns autor de tradiție în teatrul nostru. Nu există veleități actoricească reală care să nu tindă a-l interpreta. Același lucru în domeniul regiei.

★

Din primii ani de după primul război mondial pînă astăzi, de la Soare Z. Soare și G. M. Zamfirescu, de la I. A. Maican și Ion Sava, de la V. Bumbești și Ion Șahighian la Sică Alexandrescu, Moni Ghelerter, Al. Finți, Vlad Mugur, Liviu Ciulei, Lucian Giurchescu, Dan Nasta etc., Shakespeare s-a arătat pentru fiecare în parte o piatră de încercare și o chestiune de onoare artistică.

Pasiunea pentru Shakespeare a crescut și s-a văzut solicitată cu atît mai mult în anii de după eliberare. Perspectiva și fondul adînc umanist ale operei „marelui Brit” răspund nemijlocit convingerilor, aspirațiilor, luptei omului contemporan și mai ales constructorului din zilele noastre, în țara noastră. E explicabil să asistăm de aceea, în viața noastră artistică, nu doar la simple montări onorabile, ci la o adevărată emulație printre regizori și actori, pentru a pune în chipul cel mai pregnant, mai productiv și cu mijloacele expresive cele mai variate arta lor în slujirea ideilor mari ale aceluia pe care îl sîrbătorește, după patru sute de ani de la naștere, întreaga lume și pe care Bariț al nostru îl socotea acum o sută și ceva de ani „dascăl al națiunilor și indivizilor”.

Florin TORNEA

NICOSIA

Un punct pe hartă, un petic de pământ răsărit din apele Mediteranei de est, Ciprul este de câțiva ani mereu prezent în atenția opiniei publice. Nici după ce, în urmă cu patru ani, insula greu încercată și-a cucerit cu prețul singurii independența, locuitorii ei nu se pot bucura de pace. Interese aprige continuă să se încrucișeze pe pământul fostei colonii engleze, important punct strategic așezat la răscrucea a trei continente, făcându-l din nou și din nou teatrul unor singeroase evenimente.

Din Nicosia, capitala Ciprului, ne parvin zilnic relatări despre evenimente dramatice. Orașul acesta străvechi, cu o istorie bogată, tinjește ca și întreaga insulă după o viață pașnică. Călătorul care poposește aici este izbit de frumusețea și totodată de contrastele pe care la întâlnește — o ciudată alăturare de străduțe înguste, specific orientale, cu grațioase clădiri în stil venețian. Zidul masiv de piatră, construit de venețieni, care înconjoară orașul pe o rază de un kilometru, apoi moscheea Selimai și Bedestanul (catedrală gotică din secolul al XV-lea, transformată în timpul ocupației turcești în hală), precum și columna din mijlocul pieței Atatürk (despre care se presupune că a fost înălțată aici de venețieni, ca un semn al victoriei) sînt obiective turistice pe care orice vizitator ține să le vadă. Clădirile Nicosiei, atît în cartierul grecesc cît și în cel turcesc, sînt în general joase și — din cauza arșitei — pardosite cu mozaic sau pămînt. Căldura este atît de mare, încît albușul unui ou

spart pe asfaltul străzii se coagulează imediat. În centrul orașului, cu firme și reclame luminoase scrise în limbi străine, cîteva cinematografe și restaurante nu prea pretențioase sînt principalele locuri de distracție. Pe străzi se desfășoară o intensă activitate meșteșugărească: tîmplari, pantofari, croitori lucrează în aer liber, alături de meșteri specialiști în prelucrarea aurului, a argintului, a aramei.

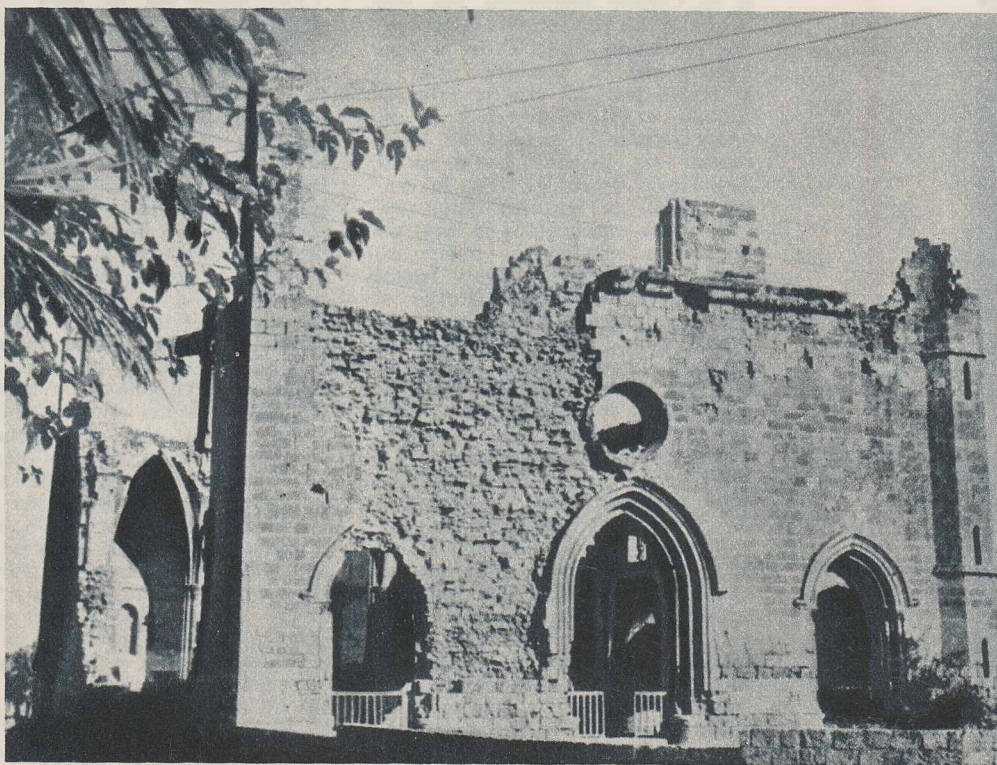
În afara limitelor orașului s-a construit în ultimii ani un cartier administrativ.

Natura a fost deosebit de darnică cu această insulă, ceea ce imprimă și Nicosiei multă culoare și poezie. Lămii și portocali în floare dau aerului un parfum amețitor. Migdalii par niște mirese, în timp ce chiparoșii îți vorbesc parcă, cu coloritul sobru și cu zveltețea lor, de firea oamenilor acestui ținut. Nu există în Nicosia casă, oricît de modestă, la intrarea căreia să nu te întîmpine arbuști de iasmin sau de gardenia.

Prin vestigiile sale milenare, prin toată înfățișarea sa, Nicosia oglindește zbuciumata istorie a Ciprului. După Homer, în preajma țărmurilor acestei insule de o pitorească frumusețe s-ar fi născut, din spuma mării, Afrodita. În urmă cu peste 3500 de ani, primii care au descoperit insula — a treia ca mărime a Mediteranei — și s-au așezat aci au fost grecii. Cinci secole mai tîrziu Ciprul era stăpînit de egipteni. Prin secolul al VIII-lea î.e.n. vin asirienii, iar după alte două secole războinicii persi își aruncă ancorele corăbiilor în apele ce scaldă țăr-

Pe una din străzile Nicosiei. Sîrma ghimpată a fost ridicată după evenimentele dramatice din ultima vreme.

Vestigiile unei catedrale gotice din secolul al XV-lea — Bedestanul.

murile cipriote. În anul 333 î.e.n. insula este cucerită de Alexandru Macedon, după care este ocupată din nou de egipteni. Un timp se află sub dominația romană, urmată de cea bizantină, iar apoi devine posesiune arabă. În secolul al XV-lea Ciprul se află sub stăpînirea Republicii Venețiene care, după cum am văzut, lasă vestigii și în Nicosia. Dar în 1571 insula este ocupată de turci pînă în 1878, cînd este cedată Angliei spre administrare temporară. În 1925 Anglia declară Ciprul colonie britanică. La 16 august 1960, după o îndelungată luptă, Ciprul devine în sfîrșit republică independentă și steagul național, reprezentînd conturul auriu al insulei încadrat de două ramuri de măslin pe un fond alb, fluturî pentru prima oară deasupra Parlamentului din Nicosia.

Rămășițele colonialismului, starea de încordată tensiune între majoritatea greacă și minoritatea turcă a populației insulei continuă să frîneze însă dezvoltarea economică a Ciprului, să pună din nou sub un dureros semn de întrebare pacea acestui ținut cu o istorie atît de frămîntată.

Elena BOTTA

După evenimentele din Brazilia care au culminat cu demiterea președintelui Goulart, în întreaga țară continuă arestările în rândurile fruntașilor politici care au sprijinit regimul președintelui Goulart. Imaginea de mai sus a fost luată dintr-o mașină, în aceste zile, pe străzile orașului Rio de Janeiro.

În Coreea de sud au avut loc recent puternice demonstrații antiguvernamentale pe străzile Seoulului (în fotografie), precum și în alte câteva orașe importante. Poliția a intervenit împotriva demonstranților.

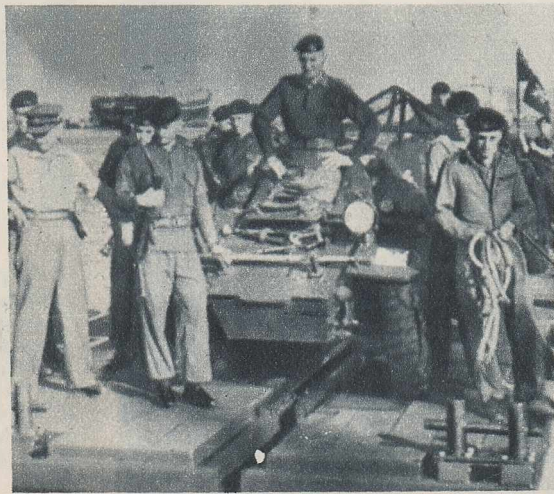
După catastrofalul cutremur din Alaska — urmat de alte câteva care nu s-au soldat însă cu victime sau pagube — locuitorii din Anchorage se reîntorc pe locurile unde s-au aflat locuințele lor, pentru a încerca să salveze ce se mai poate salva.

Sub egida Comitetului pentru o politică nucleară sănătoasă, la New York s-a desfășurat recent o demonstrație pentru pace.

Acțiunile desfășurate de autorități în Sicilia împotriva Maffiei sînt intens sprijinite de populația insulei care cere lichidarea acestei organizații teroriste. În fotografie: locuitorii ai satului Roccamena demonstrează împotriva membrilor Maffiei care s-au opus ridicării unui dig cu ajutorul căruia trebuia să se asigure irigarea pămîntului.

Noi incidente soldate cu morți și răniți au avut loc în Cipru. După cum transmite agenția „Associated Press”, unitățile forței O.N.U. s-au deplasat în regiunea apuseană a Ciprului pentru a pune capăt ciocnirilor. În fotografie: trupe canadiene făcînd parte din forța O.N.U., debarcate la Famagusta.

FLACĂRA Redacția: București, Piața Școlii 1, raionul 30 Decembrie. Căsuța poștală 3507, Of. 33. Telefon 17.60.10 — Int. 1744.

ABONAMENTE la toate oficiile poștale, la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

TARIF DE ABONAMENTE:
3 luni — 26 lei; 6 luni — 52 lei;
un an — 104 lei.

PREȚUL REVISTEI: 2 LEI.

TIPARUL executat la Combinatul poligrafic „Casa Școlii”.

MACHETA: Vlad Mușatescu.

PRODUSE DE CALITATE

ghiocei
mode
de
primăvară

PĂLĂRII *elegante*

- ① O pălărie din lână cu caleta simplă și cu o panglică înnodată în față.
- ② Pălăria „Sorina” cu borul întors — o pălărie elegantă și modernă.
- ③ Pălăria tinerească din tricotaș de lână în carouri, bordată cu un material contrastant.
- ④ Pălăria „Rodica” — o pălărie de stradă de efect, din material flaușat, cu adaos din P.N.A.
- ⑤ Pălăria „Melusina” din păr de lapure, cu un bor mic și cu panglică asortată.